

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 419588 - PREZIOA: 10 PEZETA

ELGOIBAR POLIDEPORTIBOAREN AMETSETAN

«Zer dira Berastegiko Loretxo eta Ibarako Bartolo, Berrobiko San Agustin haundiaren aurrean? esan omen zuen Berrobin sermolariren batek. Ez zuen ezagutzen nobait Elgoibarko San Bartolomé.

Gu, behintzat, San Bartolome usaian hurbildu gara Elgoibarra. Zertan diharduen jakin nahi genuen. Izan ere, herri zahar honek, gazte dirau oraindik.

Eta gaztetasunak eraginik, besteak beste, jolas mota guztietarako leku bat eraikitzeari ekin dio. Xabin Osoro, lehendakaria eta Tomas Baran diaran, diruzaina ditugu ondoan.

—Nonbait irakurri dudanez «polijolasleku» bat, «polideportivo» bat egin asmoz zarete?

—Bai, egia da. Hiru mila lagunentzat tokia duen esku-pelota leku itxi bat, beste bi pelotaleku txiki; ginnasium bat; 25 x 12 metro dituen igeritegia, bere mediku, erakusle, sauna zerbitzuak eta abar, 50 x 22 metro dituen beste bat olinpiadatarako, beste bat umeentzat; baita atletismorako igeritegi bat ere; rugby, jockey, futgol zelaiak eta abar; Tennis, balonzeato, eskubalo eta patinaje pistak; antzerkiak egiteko, zinea emateko eta abarretarako aretoa; taberna, haurzaindegia, umeen parke eta abar...

—Ametsetan ari zarete, ala...

—Lehenik amets egin behar da. Ekintza guztiek dute beren arriskua. Baina ametsik eta arriskurik gabe ez da ezer egiten. Gizonaren bihotzak, buruak eta lanak egia bihurtzen ditu amets hoiek. Gure esku da asmo hau ere burutu ala ez. Elgoibarrek badezake horrenbeste.

—Harrera ona egin ahal dio jendeak?

—Elgoibartar guztien laguntzarik gabe ez daiteke burutu ekintza hau. Asmo hau oso ondo hartu dutela dirudi. Baina ekintza honek duen garrantziaz herri osoa ohar dadila nahiko genuke, batez ere gazteria. 15-20 urte bitarteko gaztetan bildu ditugun iritzia oso baikorrak dira. Denak dira laguntzeko prest. Bazkide

eginaz, diruz laguntzeko prest direnak ere, badira.

—Bazkide kontua aipatu didazue. Zenbat behar duzue?

Jende behiegi duen erakundea nagi ibili ohi da. Familiago bazkidetuko gara elkarte honetan. 2.500 lagunekin martxa ondo eraman daiteke. 700 familia edo bazkide nahikoa ditugu, beraz. Baina 300 behar ditugu, orain berehala lur-saila erosteko. Elgoibarren bertan horrenbeste biltzen ez bagara Eibarrera, Soralezera, Mendarora eta inguruetako herrietara joko dugu. Gure ustez, 700eko kopurua egokia da martxa on baterako. Baina ibilian gabiltzala ikusiko dugu hobeto. Ikusiaz gainera aldaketa dugu aldatu behar den guztia.

NON ZER

Zertan ote dira Armaniararak
Larresoro . . . . 3 gn.

Europatik urrun garenok
Azurza . . . . . 5 gn:

Pasaiako herritik
dator notiziya

Tejeria . . . . . 7 gn

Elizaren Berri
Amuntsa . . . . . 9 gn.

Elgoibarko jaiak . . 11 gn.

—Ametsa, asmoa, gogoia... urratsik egin ahal duzue?

—Oraindik haseran gaude. Lau hilabete besterik ez da hasi ginel. Dagoeneko sortua dugu horretarako kooperatiba bat. Ari gara bazkideak egiten. Herriari eman diogu gure asmoen berri. Bienbitartean jaso dugu herriaren iritzia ere. Begiz joa dugu lekua. Albizuri baserriko lurretan egingo dugu. Eguteren da eta kaletik bertan. Leku egokia aukeratu dugula uste dugu.

—Eta dirua?

—Ehun miloi pezeta kostako litzateke, gutxi gorabehera, aurtun egitera. Baina gauzak gero eta garestiago dira eta azkenerako 130 miloira igoko da, noski. Hirutatik bat bazkideen gain izango da; beste bat, banketxetatik aterako dugu; eta beste bat subentzio ofizialeetatik lortuko dugu.

—Bazkide bakoitzak zenbat eman behar du?

—51 mila pezeta.

—Ez da berriketa, orratio?

—Ez noski. Baina Aurrezki Kutxaren baten bidez eman ditzake. Hitzeginik gara Elgoibarraren direnekin. Bost urteren buruan itzultzekotan, aurrera diezazkiola bazkide bakoitzari, eskatu diogu Kutxa bakoitzari. Ez da hainbestekoa, beraz.

—Honela, herritarrok egitea baino Udaletxeak egitea ez ahal zen hobe?

—Ez dakigu, bada. Herriak bere berea bezala hartzen ez baldin badu ekintza bat, hankaz gora jausten da berehalaxe. Jolastegi baten beharra dutela jabetu behar dute elgoibartarrek. Elgoibarra lanera etortzen da jendea. Elgoibar ez da industriaren arabera hazi. Eta bertan bizi garenok ere kanpora atera ohi gara solas eta atsedean bila. Besteak beste, jolasleku on baten beharra du Elgoibarrek. Aspaldidanik gainera. Eta geuk heldu diogu arazo honi. Gu ez gara Udaletxearen aurka. Honetarako behar ditugun baimen eta dirulaguntza guztiak luzatuko dizkigula-

koan gara. Baina, herritarrok parte hartuz, hobeto zuzentzen dira arazoak. Behar diren gauzetarako dirua ematen ikasi behar dugu. Eta, batez ere, iraupen eta antolamendu hobea dute herritarren eskuetan diren ekintzak.

—Zuen asmo eta helburuak garbi ikusten dira. Bil egizkidazue hitz bitan.

—Kulturaren osagarri da jolasa. Gizon osasuntsuak behar ditugu, gorputzez eta izpirituz. Talde eta adin desberdinetako jendearen arteko harremanak ugalduko dira. Ez da gutxi. Beste elkarten zuzpertzaila izan nahi luke. Solas eta atsedean leku gertatuko da. Izadiarekin bat eginik igaroko dituzte, ordu batzuk bederen, zahar, gazte eta haurrek. Kaleko egurats zikinduari eta berebilen arriskuari ihes-egingo diogu.

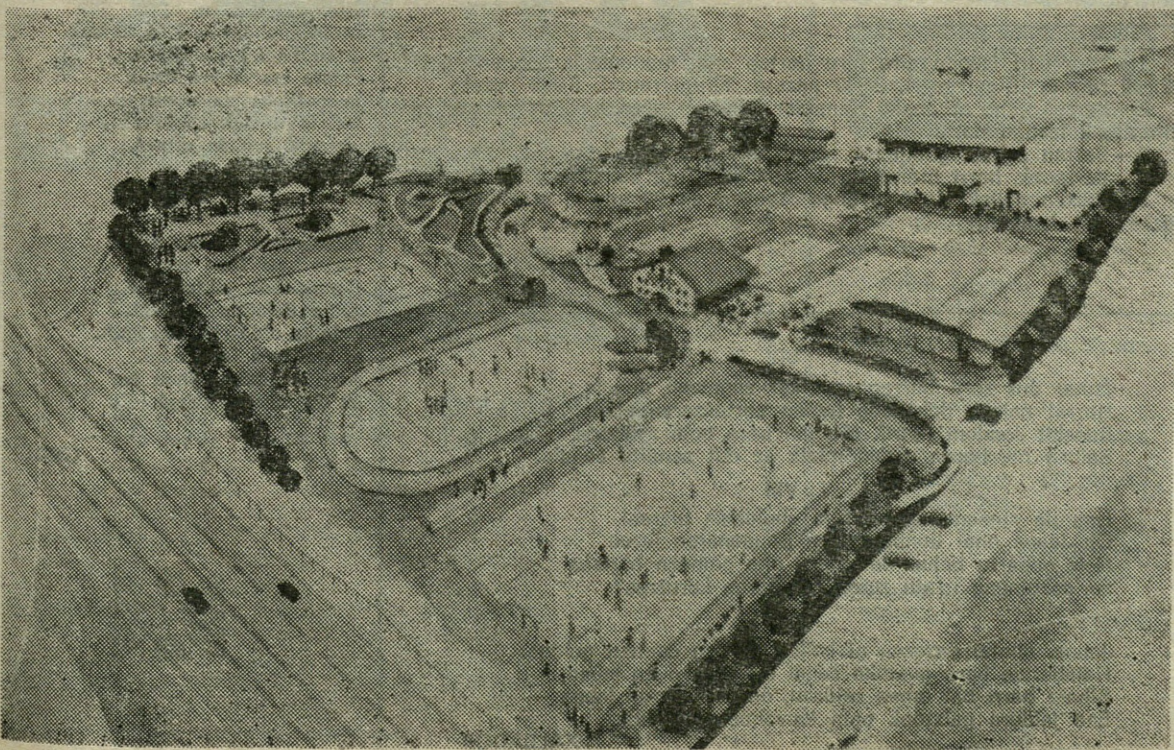
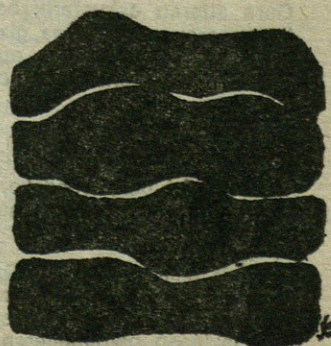
—oOo—

Gai asko aipatu ditugu elkarrizketa honetan, baina ekintza honen berri ematea beste asmorik ez dugunez gero, isil ditzagun besteak. Ikaragarria da Gipuzkoan jolaslekurik eza.

«Medikutan eta botikatan gastatzea baino hobea duk abarkatan gastatzea» esan ohi zigun aitak pelotan oinetakoak txikituta etxeratzin ginen bakoitzean. Ez da holako botikarik.

Elgoibartarren jokabidea, eredu gerta bedi. beste herrientzat ere.

ERRIALDE

Gure atean nigarrez

I
Goiz batez goizik jeiki ninduzun lanera joan beharrez. Sasoin batean, hain kezkatuaz, bai gira gure belarrez. Gure atea zabaltu ordu hustu naiz nere indarrez. Nork utzia da haur ttipiño bat gure atean nigarrez?

II
Zer da munduan haurtxo ttipia baino eder eztiago? Bere bizia bertzen eskuan, hortan dudarik ez dago. Haur sortu berri, maitagarria, hotz ikaretan baitago. Jakin izanez jeikiko nintzan, maiteagatik, goizago.

III
Nere besotan, hartu nuen ta begira nintzan haur horri. Galdatu nion, zoin izpiritu ahulek zaitu igorri? Gure artean ukanen duzu errespetu ta sokorri. Gure etxean izanen duzu bihotzez ongi etorri!

IV
Neskatxa maite, zoragarria, zoin ziren goxo ta umil, ezti zaitela nigar minetaz, hemen gira zure mutil. Utzi zaituen dohakabea zer gogoan ote dabil? Ez da hobendun erdia baizik, ez zaituelakoan hil.

V
Gure etxean izanen duzu bizitzeko behar dena. Esne freskoa ere badugu gure behi gorriena. Ohakoa-re hutsa duguta gure plazer haundiena, haurtxoa zuri, guk emaita izana eta izena.

VI
Zure aitamak, Jainkoak daki, zorbatez diren hobendun. Ai bekatore trixte pareta, aberats edo behardun. Umexurtx batez zure aitamak badira ere xapeldun, gure medioz izanen zira zoriontsu ta euskaldun.

VII
Haur amultsua, zure nigarra, ez dugu segur hastio. Zure oihuak bertze haur baten oihua baitu balio. Zuk ez dakizu zer gertatzen den zure begiak hau dio: nahi duzula gure aldetik estimu ta amodio.

VIII
Aingeru ezti, hobea gabea, pollita zira biziki. Sortu zaituen dohakabeak nolaz ez zaitu atxiki? Berak ez daki zer landarea lurrera duen aurdiki. Eta beharba, oraindik du egin duenaz urriki!

IX
Batzuen zorte lotsagarria hola da zinez zorrotza. Holako haurrek familiaren goxoa dute arrotza. Utzi zaituen ama trixtea edo neska gazte hotza, nun ote dago eta nun ditu arima eta bihotza?

X
Plazer hitsean, plazer hutsean, zitakelakoan bizi ez zuen zure gutziarik, hargatik zaituzke utzi. Berari hola egin balute ez zuen behar ahanzi inozent batek ez lukeela zikoiztasun hoi merezi!

XI
Berekoitasun hutsean denak ez baitu amodiorik. Holako baten biziaz ez du nere uestez baliorik. Horrelakoer ez dut eskaini nahi gatzigu gaixtorik. Otoizten ditut ez dezatela berriz egin holakorik.

XII
Haur hunek ez du deusen eskarik izanen gure etxean. Hunen jabeak etor balite egin lanaz dolutzean, ongi etorri ukanen dute horiek gure atean, bihotz hautsiak heldu badira, urrikia bihotzean.

MENDIBURU

GOGOETAK ETA OTOITZA

Doinua: haurtxo txikia negarrez dago

I
Jesus kurutzeaz kargaturik zamatzen egun huntan gogoz izan naiz zure ondotik galbarioaren puntan. Han ene buruari behatuz hura zer ikusi dutan: zu itzatzeko burdin zorrotzak naramatzala eskutan.

II
Aitortzen dut nor zaitudan bainen, aitormentxoila bakarrik, zure aski maitatzeko ez du ene bihotzak indarrik. Bekatuari estekatu naukate hainbat lotgarrik. Deus egin gabe zu beiratzeko kurutze dorpe hortarik.

III
Sortzetikako jaidura txarra da ene hutsen iturri. Jainko semea zarenez gero baitakizu denen berri. Gizoner gorde izan dut bainen nola gordeko dut zuri? Ardurenik zer izaiten duen ene gogoak hazkurri.

IV
Gure aitaren eskuetarik badut kargu bat ukana, bertutearen predikatzea gizonen artean barna. Alegiazko kartsutasunez egiten dut ene lana. Bainen zu, eta ene burua, ezin dezaket engana.

V
Bake hitza ene expainetan nork ez ote du entzuna? Bainen barnetik etzaut ixiltzen hisiaren oihartzuna. Nekeak utzi bertzerendako, enetzat errestasuna. Horra hor ene karitatea, horra ene maitasuna.

VI
Norbait ikusten badut ni baino dohatsuago bi mailaz gizarteari oñuz ari naiz zuzentasunaren galdez. Aldiz ene bihotzak funtsezko urrikalmendurikan ez. Nik jakinean pairamenetan bizt diren dohakabeak.

BERTSO-PAPERAK

Arretaz hartzen dute bertso-jartzaileek bertso-paperean sariketa. Izugarriko arrakasta izan zuen iaz «Mendaro Txirristaka Sariak».

Pelotari buruzko sariketa ipini digu aurtan Gipuzkoako Pelota Federazioak. Bertso-jartzaileak ondo erantzuten ari dira. Borondaterik onenaz ari dira.

Baina, agian, ez da bertso-gai egokia. Gai antzua eta lehorra da, behar bada, bertsolariarentzat. Onenean, bertsolari eta pelotari, biak izango behar luke batek, gai horri zuzen ateratzeko.

Inazio Altuna «Txara» pelotaria behintzat, ez dute orain arteko bertsoek bete. Pelotaren inguruan diren okerrak gehiago zigortzea nahi luke honek. «Pelota gaixorik da». «Exploatazaile batzuen eskutan da», esan digu. «Ateko sarraila kendu behar zaie frontoiei herriko jendeak pelotan lasai egin dezan».

Pelotaren alderdi bat besterik ez da hori. Ezagutzen duenak eta aipatu nahi duenak badu hor jaki piska bat bertsoarako.

Dena den, inolaz argitara eman ezin daitezkeenak ere heldu zaizkigu. Bat bakarria ipiniko dugu argibiderako.

Pilotari buruz
zerbait esan banezake
geure jokoa dela
nik hori aitortuko nuke.
Era askotan jokatzeko dute
naiz zestuz, palaz eta puntaz
denetan eskukoa bereziko nuke
naiz ezker pareta eta trinketa.

Ondorengo beste bederatziak ere honelatsu moldatzen ditu TXULAR bertso-jartzaileak. Bertsoak jartzea eta filarmonika jotzea ez dira berdinak. Luzatuz eta bilduz jo ohi da eskusoinua. Bertsoan ezin daitezke puntuak nahi diren bezala luza eta moztu.

Sail honetan bertso hauek argitaratzea bertsozaleei adarra jotzea dela iruditzen zait. Beste norbaitek argitaratu nahi baldin badizkizu esan egi-dazu nora bidali behar dizkizudan.

DANTZARIAK MENDARON

Abuztuaren 16an bi dantza sariketa izango dira Mendaro Azpilgoetan: bata, hamabost urtetik gorakoentzat, bestea berriz, behekoentzat. Arratsaldeko seietan emango zaio hasera dantza lehiaketa honi.

Zaharrenentzat sariak:

- 1.—Lau mila pezeta eta saria.
- 2.—hiru mila pezeta eta saria.
- 3.—bi mila pezeta.
- 4.—mila pezeta.

Hortik aurrerako bikote bakoitzari 300 pezeta emango zaizkio endrero ordain.

Txikien sariak:

- 1.—bi mila pezeta eta saria.
- 2.—mila eta bostehun pezeta eta saria.
- 3.—mila pezeta.
- 4.—Zazpirehun eta berrogeita hamar pezeta.

DONOSTIAKO EUSKAL JAIK

Turismo etxeak ez du oraindik egitaraua erabat zehaztu, are gutxiago argitara eman.

Bilintxen omenezko bertso saioaz hasera emango zaie, lehengoan esaten genuenez.

Irailaren 6an abeslarien jaialdia izango da. Jaialdi horren barruan eman-go da Xepelar Saria.

Irailaren zazpian, berriz, trikitilarien sariketa izango da. Oraingoz ez dezakegu beste berririk eman.

ZABALEGI ESKOLA

Itxi dute Zabalegi Nekazari eskola. Bertako irakasle eta ikasleen gogoz kontra gainera, jakin dugunez.

Zergatik?

Guk eza dakigu. Dakienak erantzun beharko du.

Nekazariak, behintzat, badute horrenbeste jakiteko eskubidea. Inork baino eskola aukera gutxiago du nekazariak. Zenbait basarritatik umeak eskolara bidaltzea ez da berrikeria.

Nekazari profesioari zegokin beste eskolarik ez zen Gipuzkoan. Ez ahal da nekazari eskolen beharrik?

Aurrezki Kutxek ez ahal diete nekazariak horrenbeste zor? Baserritarrek Aurrezki Kutxetan sartzen duten diruaren etekina baserrira itzultzen ahal da?

Orma zuloan ontzako urreak gordetzen zituen baserritarri parra egiten zitzaion. Aurrezki Kutxan duen diruak baino etekin hobea ez ote lio-teke emango orma zuloko ontzako urreak?

Zabalegi Nekazari Eskola zergatik itxi da?

Erantzuna zor zaie Gipuzkoako baserritarrei.

Inork ez ote die erantzungo?

XENPELAR SARIA

- 1.—Hiru sari izango dira hiru bertso sail onenentzako: lehenengoari, 12.000 pezeta; bigarrenari, 8.000 pezeta; hirugarrenari, 5.000 pezeta.
- 2.—Bertso-saila, azkeneko Xepelar Sariaren epea bukatuz geroztik argitaratuak izango da.
- 3.—Bertso sailak, gutxienez zortzi bertso izango ditu.
- 4.—Bertsoak, herri literaturaren mailakoak eta eskolakoak izango dira.
- 5.—Bertso sailak, 1975garrengo Abuztuaren 20garrena arte bidal daitezke Euskaltzaindira.

MUTIOZABAL

VII

Ixildu dut zure burregoei elkar zagutzen dugula. Horra! naizen dohakabe hunen bertutearen ahula. Badakit Jondoni Petrik ere lan bera egin zautzula. Bainen nik haren urruki minik ez dut senditu sekula.

VIII

Hau da sinesmenaren argia ahulezian urtzea! Oh Jesus ona! Ilunbe hunen iraupenaren luzea. Noiz onhartu behar derautazu ene soinean hartzea zur'eskuinean itzatu zuten oihinarean kurutzea?

IX

Jauna, suntsi dezazun ni baitan, egiten daitut galdea. Hainbertze bere gustuko sugai erretzen duen labea. Bihotz berri bat eman zaidazu, oh zeru-lurren jabea. Ene jaidura gaixtoek egin karramiskarik gabea.

XALBADOR

PELOTA JOKOA

— I —

Esan liteke pelota dala antziñako zugaitz zarra, Lurrari eldu ziñon geroztik luzatu zendun adarra. Gaur egun, berriz, mundu guzian artuta zaude indarra. Baiña alare eusko lurrean daukazu zure zuztarra.

— II —

Beraz, pelota jokoa zera lur ontan sortutakoa. Noiz eta nortzuk ori ez dakit, bakarrik entzundakoa. Argatik deitzen dizugu denok pelota euskal jokoa. Txukuna eta garbia zera iñor ez bezalakoa.

— III —

Pelotai zarrak onak ziranda, baita oraingo berriak. Anakak azkarrak, begiak argi, eta bigunak gerriak. Alkandora ta galtza txuriak, gerriko urdin, gorriak. Nor noren aurka arituko dan antzemateko erriak.

— IV —

Txukuna eta garbia dala esan det gure pelota. Eta gaur egun jokatzuten da gaitzera modu askota. Batzuek joku ari zaizkizu, besteak artuta bota. Joku maitea, gaur ez al zaude piskaren bat gaitzak jota?

— V —

Zer da ikusten dana gaur egun frontoi batera joanik? Pelotari ta gaitzuntzeko asko erderai emanik. Korredoreak joku egarriz, or ez dago zer esanik. Nork esan joku au giro ontan ibilli bear zuanik.

— VI —

Sortuz geroztik izango zendun makiñabat aldaketa: gaur egun, berriz, nunai daukazu joku ta erakusketa. Frontoi geienak ikusten dira daudela jendez beteta. Asko ta askok jokua beste ametsik ez daukateta.

— VII —

Gure errian sortu ziñan zu, ez jakin zenbat urteko. Gure egintza guk euskaldunok ez gendun ondo beteko. Diru geiegi ikusten det nik dabilleta or tarteke. Ez da ederra txukun da garbi luzaroan irauteko.

— VIII —

Zugaitz ederrak ikusten dira dijozela iartzen, beren ondoan sasi ta untzak asten badira indartzen. Pelota ere ederra degu, joan liteke zatartzen, sasi ta untzak ebakitzeko aizotzik ezpada artzen.

— IX —

Jaiotzik gaurba gaurba garbi bear luke segi. Orregatik zikinkeria eman daiogun aurpegi. Pelotan alde egin dezagun, ez gaitzen izan nagi. Al dan guzia eginda ere ez da izango geiegi.

URBI

EUSKAL HERRIA UKATU ALA AITORTU?

Hizpide eta buruko min franko eman du Euskal Herriak historian zehar. Eta hizpide eta burukomin guztiak buka dai- tezen beste biderik ez dela dirudi: uka eta desegin ala aitortu eta onar. Hildakoek ez dute borrokarik egiten, bakean bizi dira eta bakea ematen dute.

Historian zehar jende askok desegin nahi izan du Euskal Herria. Europako beste leinu eta enda guztiak kanpotik etorri- tako jendeaz nahasi eta galdu dira. Etorkinen eta bertakoen on- dorengoak ditugu European gaurregun bizi diren beste herri guztiak. Etorkinek desekin ez dute nherria Euskal Herria ba- karra izan da.

Haseratik gaur arte, mendetan zehar, iraun duen herri ho- nek ez dirudi hiltzeko prest denik. Bestalde, inor hiltzea ikara- garria da. Ezin daiteke onar. Ez da zuzena. Itsu ez den edonork hori badaki.

Beste biderik ez da, beraz: aitortu, onar eta erantzun jator bat eman. Aspaldidanik sustraitu zen Euskal Herrian iritzi hau. Ego- kiena izan duen guztian eskatu du Euskal Herriak eskubide hau.

Baina, orain, Madrilgo egunkariak eta politikoeak ere gauza bera agertzen ligute. Euskal Herriaren kulturari, hizkuntzari, nortasunari eta lege-eskubideei erantzun bat eman behar zaiela aitortzen dute. Madrilgo gortetearaino iritsi da garrasi hau.

Lehen urrats bezala Gipuzkoa eta Bizkaiari konzertu ekono- mikoa itzultzea izango litzateke.

Hori, ordea, ezer gutxi dela esan dute. Bidegabekeria kendu zitzaizkigun foruak, euskal eskubideak, euskal legeak, itzuli be- har omen zaizkigu. Eta, jakina, gure nortasuna eta askatasuna babesten eta gordetzen zuten foru haik gaurkotu egin behar omen dira.

Euskal Herriari bere nortasuna eta askatasuna gordeko diz- kion bide bat asmatu behar omen da. Honetan gara gu ere, nos- ki. Baina honetarako bizi za guztian iritzi honen alde borrokan iraun duen jendeaz hitzegin beharko litzateke. Iritzi honen al- deko gazteria baztertu gabe, jakina.

Iritzi eta jokabide berri asko mundura da azken urteotan. Arazo bihurri eta korapilatsu asko da gizartean. Baita Euskal Herrian ere. Industriadutako herri bat da gure hau.

Industria herri honi erantzun jator bat eman nahi baldin badiogu erantzun zuzena eman behar diogu langilerari. Artzain arrantzaile, eta nekazari giroko Euskal Herriak bere moldeak izan zituen. Caurregun molde berri batzuk sumatu behar ditu.

Molde berri hori, bide berri hori, eraman behar dugu poli- tika-azokara. Baina hori ez da bapatean asmatzen. Aldez aurre- tik baratzean, soroan, oilategian edo ikuluan lanik egin ez due- nak ezer gutxi eraman dezake azokara. Hauzokoren bati erosi- tako zerbaite bakarrik eraman dezake.

Eginahalak jo eta ere ez da jenero ona eramaten beti. Ba- nan-banakoak gutxitan eraman ohi dira. Halere, txarreagoa be- deren, hauzokoarena eramatea baino nork bere eramatea hobe.

Bizi garen egoeran eta giroan asma daitekeen moldea eta bi- dea sumatzen saia gaitezen, beraz, bizkor eta burutsu.

ZERTAN OTE DIRA ARMENIARRAK ?

M. Kemal urrun da, Smyrnako hilketa basa urrun da; eta Arme- niari buruz gaur ezer izkiriarteak halako anakronismo kutsua ba- du. Badakit. Biazaz edo Kareliaz izkiriarteak bezala.

Azkeneko asteotan, halere, ar- meniarren berri eman dute Eu- ropako aldizkari batzuek bede- ren. Zenbaiti atsegin ez bazaio ere, «armeniar arazo» bat ba- dago; eta arazo hori nazio-arazo garbia da.

Orain dela 50 urteko *genozidio* izugarria ahaztu nahi bada ere (= 1.500.000 bizilagun erra- ustuak, hildakoak eta desherri- tuak batuz, ozta-ozta lau miloi zituen herri txiki batetan!), ar- meniar herria hiru zatitan zati- turik badago ere, ez da zeharo suntsitu. Armeniarrak 3.600.000 bat lagun dira gaur.

Gehienak URSSen barruan bi- zi dira (2.300.000 lagun, jenda- ketaren % 88 Errepublikak horre- tan) «Armenia»ko eskualdean.

Turkian, berriz, 1.000.000 bat inguru bizi dira, Kemal-en *genozidio*an salbatu zirenen ondorengoak, Kurdistango mugaren er- tzean eta menditontorretaraino. Hauek eta haiek, jakina denez, zeharo ukaturik eta zapalduak; URSSen baino aisa okerrago.

Eta, Iranen azkenekorik, ba-bi- de dira beste 300.000 bat; hauek ere, esan beharrik ez da, herri gisa arrunt ukatuak.

Bi dialektu nagusitan mintza- turik (URSSeko Armeniako lege- hizkuntza bata, «ekaldetarra»; eta Iranen eta Turkian «mende- baltarra»), orain dela hamabost mende «batua» eta idazkera be- reziatzen horitua, armeniera oso hizkuntza harrigarria da: indo- europatar mintzaitzetan bitxieta askoren ustez.

Jatorriz menditarra den herri hori, Ararat mendiaren eta Van lakuaren inguruetan bizi da oso aspaldidanik; baina kaletartzen hasia da (% 52 kaletar orain de- la hamabost urte).

1925ean Adana-n, Van-en, Ma- rash-en, Smyrnako *ehunda mila* doilorki xehaturik, turkiartatu ala hil du hautu bakartzat. Turkiako Kurdistani buruz bezala zentsu- ra gaitza izanik, ia ezer ez da- kigu. Baina Fraitziako armenia- rrek noizpehinka helarazten di- tuzten deihadarrez bestalde, na- zio-arazo ezinago larria badagoe- la sumatzen dugu.

1915-1916an lehendabizikorik, eta 1922an Smyrnako honda- mendian gero, juduek 1944-1945- ean ezagutuko zuten *genozidio*- arene lehen saialdia ezagutu zu- ten armeniarrek. Gogora deza- gun hitz laburretan. Turkiar ar- madak inguratutik zegoen Smyr- na; eta bi kilometro luze eta

ehun metro zabal zituen lur-ze- rrenda hestu batetan pilaturik zeuden 500.000 lagun, harago ezinik (greziarrak gehienak, bai; baina armeniarf mordo handi bat ere bai haiekin, ihesi iritsirik). Itsasoaren aldera tiroka bultzatuta bultzatuta, hantxe hil ziren, Dan- te ikaratzeko moduan, zeuden guztiak. Auschwitz baino lehe- nago bederen munduak ez zuen izugarriagorik ikusi. Eta istorila- riek diotenez, armeniarrek bildu zuten herrarik goriena, nahiz 1922an iskilurik ez hartuak izan. Turkiatarren mamu beltz mada- rikatu armeniarrek ziren.

URSS berria, Lenin buru, hor zegoen, Iparraldean, mendebal- tarren mehatxu; eta Kemalen Turkia, *genozidio*tan usatua ere, anti-sobietikoa zen! Isildu egin behar, hortaz. Eta Europako eta Ameriketako agintariak isildu egin ziren. Eta 1.500.000 arme- niarren heriotzak ez zuen mun- duan arrabots ozonik sortu.

Eta, gaur? «Armenia? Connais pas». Nahiz gertakari larri horiek azterketa sakon bat merezi izan, nahiz hilkintza itsu horiek edo- nori pentsarazteko gai izan; edo eta honengatik beharbada, ai- patu ere ez! Baina Adanan, Va- nen, Marashen, Smyrnako, *genozidio* oso bat gertatu zen; eta Turkia «zaharra» berritu eta eu- ropatartu nahi zutenek burutu zuten. Armeniarrak, ideiei eta klase-egoerari jaramonik egiten

ez zitzaizela, armeniar gisa, eta Turkiaren *etni-batasuna* soilki lortu nahiz, izan ziren erhanak; eta zakurrak baino okerrago har- tuak.

Hots, Armenia sobietikoan ere, nahiz armeniarrek Komunis- ta Alderdiari militante asko eman (Errusian bertan baino in- dartsuago da Armeniako K.A.: % 6,1), nahiz URSSeko arme- niarrak Turkiakoak eta Irangoak baino askoz hobeki tratatuak izan, Armeniaren *errusitartzea* salatzen da gero eta sarriago. Transkaukasiako Bulego bereziak (Georgia, Armenia eta Adjer- baidjan-go errepublikak «jarrai- tzeko» apropos sortua), 1829an Errusiako Zsar-ek burutu zuen okupazioari eutsiz, Moskuko in- teresak zaitzen ditu eta ez ar- meniarrenak. Noski!

Orain dela hilabete batzuk Moskuko, Armeniako buruzagi mordo bat bazter erazi ondoren (Kotchian lehen Segretarioa bar- ne), «sobietar abertzaletasuna» azkartzeko eskatu du, eta «abe- rrikeria burges txikia» gupidaga- beki erazteko.

Armeniar galbarioa, beraz, ez da bukatu. Eta baliteke ondoko urteetan hiru eskualdeetako ar- meniarrak Armenia Batu eta As- katu baten alde burrukan hastea. Ahal badute! Ez bailitzateke, bi- denabar esateko, lehenengo al- diz izango!

LARRESORO

Azken «CROMAÑONA»: Euskal Herria

Euskara da Europa prein- doeuropeoaren azken leku- koa. Antropologiako ikerketa- rik sakonak onorio hone- tara iritsi dira: orain dela 10 edo 30 mila urte Europako sartaldean bizi ziren gizonen ondorengo direla euskaldu- nak. Bizi garen gizon guztien artean euskaldunek gordetzen dute «cromañon» kutsurik eta antzik haundiena. Are ge- hiago, Euskal Herrian aurkitu diren giza-hezurretan garbi ikusten da «cromañon»etik hasi eta gaurko euskaldunak arte gizonak izan duen alda- keta. Frantzia eta Espainian ez ezik, baita Saharatik Es- kandinabiarraino eta Atlantiko- tik sortaldeko Europaraino ere, Euskal Herria da enda- rik zaharrena euskaldunetan den odol-taldeari begiratzen badiogu.

Munduan famatuak diren Jacques Ruffié eta Jean Bern- nard hematologoeak hauxe ai- tortu diote, 1974garrengo Abenduaren 3an, «L'Acadé- mie nationale de médecine»- ri:

«Bretainian, Normandian, Gales Herrian, Eskozian, Ir- landan, Islandian, Mediter- raneoko Uharteetan, Alpetako zenbait lekutan, Ligurian, Sa- harako Bereber Herrietan eta Touareg alderdietan ere aur- kitzen da euskaldunen odola- ren berezitasuna. «Eta gero- xeagohaxe baieztan dute: «Leku hoietako hizkuntzak eta euskarak badute antzik eta hain zuzen odol-berezitasun berdinekoen artean hitzegiten dira elkarren antza duten hiz- kuntza hauek.

«L'American Journal of Physical Anthropology» aldiz- karian honako hau argitara eman zuten, 1949garrengo ur- tean, gai honetan jakintsu di- ren anglosajonek:

«Gaurregun Europako sar- taldean eta erdialdean bizi den jendea euskaldunak eta Asiatik etorri zirenak nahasiz sortua dela esateko arrazo- rik aski badugu».

Etorkin haiek, meatzak, ne- kazaritza eta euskaldunak ez beste guztiok hitzegiten ditu- gun hizkuntza indoeuropeoak ekarri zitzaizkuten. Baina, ema- kumea gutxiestea, giza-mailen

desberdintasuna, aristokra- zia, monarkia, Jainkoarenan- dik datorren agintea, besteak menderatzeko eskubidea eta jopu izatea ere ekarri zitzi- guten.

Etorkin hauek heldu aurre- tik bizi zen gizonaz ezer bai ahal dakigu?...

Ez erromatarrek, ez zeltek eta ez germanoek menderatu zituzten gizon hauen miste- rioa agertu behar da, urte askotako isiltasun eta iseka- ren ondoren.

Milagroz bezala iraun dute gizon hauek Euskal Herrian. Ipar Euskal Herriari 1789ga- rrenean eta Hego Euskal He- rriari 1876garrenean kendu zitzaizkien euskal erakunde eta legeak. Halere, 13garren eta 16garren mendean osatu- tako foruetan eta oinarri hau- etan finkaturik bizi izan dira euskaldunak, hots, gizonetako eta emakumezkoen arteko berdintasunean, bizimoduaren berdintasunean, demokrazian, elkartasunean, maila guztita- ko autojestioan, elkar-bizi- tzan, pertsonaren eta etxea- ren sakratutasunean, beste herririk ez menderatzeko go- goan, herri guztien berdinta- sunean, herriaren nahia bete- tzen ez duen agintariaren aurka jaikitzeak eskubidean eta abarretan. Gezurra badi- rudi ere hala da.

Europak bere berea duen kultura eta izaeraren agerpen dira euskaldunen kultura eta izaera. Aintzinako Europaren hondar eta aztarren hauek Suizan, Andorran, Bretaina Haundian, eta Eskandinabian aurkitzen dira gehienbat. Zel- ten erakunderik zaharretan ere bai, agian; Corcega, Cer- deñan eta abarretan, esate baterako...

Kulturaren eta hizkuntzaren alde borrokatuz adierazten dute euskaldunek beren bizi- tzeko eskubidea. Gaur mun- duan eta European agindu na- hi duten talde burgesak Eu- ropara heldu ziren aintzinako etorkin haien ondorengoak dira. Hoiene kultura eta zibiliz- azioaren aurka jaikitzen eta abesten dute euskaldunek: EZ, EZ DUT NAHI HOLAKO ZIBILIZAZIOARIK.

Le Monde-tik hartua

zeruko
ARGIA

EUSKALDUN ASTEROKOA

DENON ARTEAN HOBEA

BILA EZAZU HARPIDEA

Izen-deiturak

Kalea Zenbakia

Herria (Prob.)

zeruko
ARGIA

JABEA:

Nafarroa, Kantauri eta Ara- goiko Kaputxinoek.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Ondezkaria: Kaletano Ezelza Iturriza

ARPIDE SARIA:

Barruan 400 pezeta

Korreo batasune- tako herrietan 620 pezeta

Atzerrietako bes- te herrietan 460 pezeta

Airez Aldez aurre- tik galdetu

Salmenta (ale bakoitza) 10 pezeta

Moldiztegia eta Idazkola:

«Gráficas Navas»

A. Adoain, 1. IRUINEA

D. L.: NA. 80-1963

ZENBAT GARA

* Ipar aldeko berriak

Abuztuaren 19tik 26ra III Uda Euskal Unibertsitatea eratuko Uztaritzeko Landagoyenen.

Fisika, kimika, medikuntza, gizarte zientziak, hizkuntzalaritza, pedagogia eta ekonomia izango dira aztertuko diren sailik nagusienak.

Horrez gainera, euskara batuari buruzko ikastaro bat, hainbat arte motaren erakusketa, antzerki saioak eta beste ere eratuko dira.

● Ipar Euskal Herrian ikastoletako bateragiletzat egiten duen «Seaska» elkarteak aldizkari bat sortarazi berri du.

Ikastolak deritza aldizkari horri, eta erdi frantsesez eta erdi euskaraz idatzia, ipar aldeko hamazazpi ikastoletan barreiatuko da.

● Datorren ikastaroan ikastola bat zabalduko da Pabe herrian.

Hona Euskal Herritik kanpora ere ikastola bat. Euskal «inperialismoa» ote?

● Beste berririk ere izan da Ipar Euskal Herrian. Baina ez dugu «hoitako berririk» geure aldizkarietan aipatzeko «ohiturarik».

Eskerrak, idatzi ohi diren gauzez gainera, beste gauza asko ere badakigula euskaldunok.

* Ikastola liburutegia "Durangaldea"

Behin baino gehiagotan esana dugu gure zabalkunde bideek ez dutela hiru xemeikorik ere balio. Eta hau, zenbaitek besterik uste badu ere, oso grabea da. Are grabego, zabalkunde bide hoitan ari den (edota ari behar lukeen) jendea, gure kultur mugimenduko jenderik kezkatuen eta eragileena (omen) delarik.

Oraintsu Gexan Lantziri lapurtar kazetariak ANAI-TASUNA aldizkarian ondo asko esaten zuenez, gaur egun ekintza hutsa ez da aski, ekintza horren berri («oihartzuna» zioen berak) ere eman behar dugu.

● Batere zabalkunderik gabeko ekintzen artean horra orain dela parte bat hilabete Donostiako GORDAILUK argitara eman duen Geografia Saila delakoaren alea. Durangaldea deritza lehen ale horri, eta Jose Luis Lizundiak prestatua da.

Bataz beste aspaldiko asmoa dugu GORDAILUren geografi sail hau. Frantziako eskoletan erabilia den sistema berdintsu batez baliatuz, Donostiako editorial honek Euskal Herriko geografia eskualdez-ekualde azaltzeko erabakia hartu zuen.

Asmoa, probintzia, bakoitzeko eskualde bat txandaka agertaraztekoa da. Hasi Bizkaitik eta Gipuzkoa, Nafarroa, Araba zein Iparraldeko eskualdeak errazkadan argitara eman, gero berriz Bizkaitik hasi eta ordena horretan jarraitzekotan.

Pian honen arabera, hain zuzen, dagoeneko atera da goraxeago aipatu dugun Durangaldea eta ondoren jarraituko zaizkio Goierrri, Baztan, Gasteiz eta Lapurdi Itsasagia eskualdeei buruzko liburuxkak.

● Lehendabiziko Durangaldea delako horri bagazkio, hainbat alderditatik aztertzen du Jose Luis Lizundiak bere-berea duen Bizkaiko lurralde hori.

Geografi xehetasunak, kondairan zeharreko gertakariak, lege bakantasunak, nekazaritza, merkatua, ola zaharrak eta egungo industriagintza, Durango inguruan jaiotako gizon ospetsuak, folklore, kultur ekin-tzak eta monumendurik berezienei dagozkien azalpe-nek osatzen dute lehen ale hau.

Hogeita hamarren bat orrialde luze da liburuxka, hainbat argazki hornitua, ikastoletako neska mutilen-tzat kontu kontari propio burutua.

● Geografia Saila honek (lehendabiziko eta gainerakoak barru) merezi luke orain arte izan duen baino zabalkunde, arreta eta jarraipen bizkorrago bat.

Jakin dugunez, Durangoko Ikastolan ere ez dute lehen alea ezagutzen. Ez da askorik euskaldunoi gerta dakigun!

* Gauza harrigarria

Galizian neskatala bati «Iria» izena izan diotela jarri eta, eztabaida bizia sortu bide da guraso eta erre-jistroke arduradunen artean. Juzgadoak ez zuen izen hori onartu «impropia» bait zen.

Gurasoek hara-hona jo dute, eta, azken batez, galiziar akademiaren agiriari esker ontzat eman behar izan dute, Portugalen «Santa Iria» delako bat dagoela frogatu denez gero.

● Honelako kasuak eta notiziak takian potian gertatu ohi dira gure artean ere, baina ez dira, ordea, gure egunkarietan azaltzen, nolabaiteko «gatzel-lotsa» bategatik.

Hauzia, aldiz, Galizian gertatu da oraingoan, eta Bilboko «El Correo Español» delakoak gauza pitxi eta jakingarri bezala kontatu du, edozenbat zehaztasun eta gainerako xehetasunak eskainiz.

Horren urruti joan gabe ere, Euskal Herrian (beste hainbat arlotan bezalaxe) amaika horrelako bada. Baina betikoa, etxekoa isildu eta kanpokoa astindu, kanpora joan behar gurean zer gertatzen den jakin ahal dezagun.

* Iritzia iritzia Davant euskaltzaina mintzo

Jean Louis Davant zuberotarrari elkarrizketa bat egin diote oraintsu HERRIA astekarian, euskaltzain osoko izendatu berri dutenez gero.

Hainbat galderaren artean honako hau ere egin diote: Baina zure ideiak «alderdi» batean ezarritik eta biharko Euskadiri pentsatuz, zer daukazu lehen: «alderdia» ala Euskadi?

—Alderdia baino lehen Euskadi, eta Euskadi baino lehen Euskaldunak. Euskaldunen zerbitzuko tresna bat da Euskadi, eta bien esku makilak zaizkit Alderdiak: Herri Alderdi Sozialistaeta besteak.

Har gatik, uste dut langileriaren eskuetan dela euskaldungoaren geroa, langileak baitira gaurko Euskaldun gehienak.

● Erantzunak zer pentsa eman diezaiokeela hainbati uste dut, ezker nahiz eskuinez sarritan ipintzen bait dugu abertzalekeria gizonen aurretik, eta baita alderdia aberriaren aurretik ere.

Bestalde, euskara batuagatik ez balitz... nork zuberotarrari ulertu? Batasunak baditu, noski, literarioak ez diren arrazoiak ere, gure etsaiek ondo ohartu direnez eta bertako hainbat kaskajo konturatu ez denez. Zuzendaritzaren oharra: aurreko Z. Argian argitaratu zen elkarrizketa osoa.

* Euskal prentsa

Euskal prentsa eta berorren eragina hutsaren hurrengo da gure artean. Tristeia da baina horrela da.

Euskal Herri osoa kontutan hartuko badugu ere, zazpi-zortzi milaren bat lagunentzat edo ezik, gainerako guztientzat euskal prentsa ez da praktikan existitzen. Euskal aldizkariak zabalkunde guti dute. Gu-tiak (edo ia gehien gehienak) etxerik-etxe harpidedunei bidaltzen zaizkie. Kioskotara erostera joan behar bagenu, ez litzateke agian alerik ere salduko.

Gure irakurlegoa erabat eskas eta urria da. Idazleok, berriz, «amateur» hutsak, eta aldizkariok guztiz defizitarioak. Irakurlerik ez da aldizkariak petralak direlako, eta aldizkariak petralak irakurlerik ez delako.

Lelo honetatik atera beharrean gaude, euskal prentsa profesional baten premian, urte guti barru zer-bait ganorazkorik egin nahi badugu behintzat.

● Prentsaren garrantzia gero eta handiago da. Zenbat eta herri aurreratuago hainbat eta kazeta gehiago irakurtzen da.

«Watergate» delako hauzia gogotan dugu oraindik, prentsaren garrantzia kontutan hartzerakoan. Horra orain Portugalako politik tirabiretan duen eragina, edota Azores-etan jankeek egiten ari omen diren aber-tzale jokoak.

● Euskal jendea erdal prentsari atxikia zaio erabat, sarri asko Euskal Herriko bertako erdal prentsa Madrilekoa baino askoz ere arbuigarriagoa delarik.

Egoera hau «normala» izan daiteke gure gizarteak bizi duen kontesto arrotz honetan. Baina, zer gertatuko da, ordea, zoriarekin askatasun liluragarri hori iristen den egunean? Noren eskutan eta noren zerbitzutan geratuko ote dira? Non dira gure kazetariak? Nork hitzegingo du Herriaren izenari? Nor izango da Herriaren adiarazle?

Euskal Prentsa alde zuretik prestatzen ez bada, bere egiturak goitik behera aldatzen ez baditu, ez da sekula kompetentzia horretan gauza izango.

* Labur labur

Euskaltzaindiak aurtengo «Xenpelar» bertso paper sariketaren arauak agertarazi berri ditu.

Epai mahaia A. Irigoien, A. Zabala, F. Artola (Bordari), J. M. Aranalde eta J. M. Lekuona jaunek osatuko dute.

● Bestalde, erabaki berri denez ere, E. Erkiaga, I. Sarasola, M. Zarate jaunak izango dira «Txomin Agirre» nobela sariketaren epailariak.

● Duela hilabeteren bat estraofizialki aurreratu genuenez, badirudi TVE delakoak euskarazko programatxo bat eskainiko duela Bilbotik.

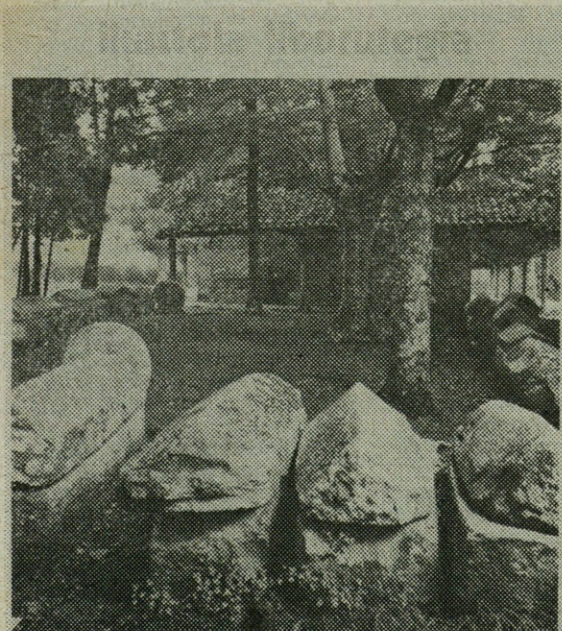
Irailaren 15etik aurrera, astean behin eta ordu erdi inguru izango omen da.

● Jon Bergaretxe kantari gaztea berriro ere birikietatik gaixotu zaigu.

Iaz pare bat hilabete egon zen oheraturik, eta ondo zegoelakoan, berriro ere... Bihoazkio gure animoak.

● Debako jai egitaraua kalean da aspalditxodanik burutua. Martin Idiakez, Tene Mujika eta Inaki Leteren idazlanak agertzen dira beste zenbaiten artean.

Dena den, geroztik gertatua gertatu, eta harrapatuak harrapatu, jairik eratuko ez den hotsa erabat zabaltu da herri guztian zehar.

DURANGALDEA

EUROPATIK URRUN GARENOK

Familiaren aldaketari buruzko lege berriak

Familiako ohiturak, gure artean, sakon sakonetik aldatzen ari direla, gauza jakina dugu. Ohituren aldakuntzak berriz, legearenak ekarri ohi ditu eta mugimendu hori nabarmentzen ari da Europaldean. Uda bero honek ezartzen digun laburtasunakeraginik, Italiako eta Britaina Handiko berri batzu dakazkigu idazlan honetan.

Italian aldarrikatu berriak dira familiarekiko lege berriak eta hoiek agintzen dutenez:

— Hemendik aurrera aitak eta amak, biek eskubide eta erantzunkizun berberak izango dituzte seme-alabekiko.

— Gurasoak seme-alaben arazoez bat ez baletoz, behar litzatekeen erabakia epaileak, juezak har lezake.

— Seme-alabek errespetoz joka beharko dute gurasoekiko eta haien etxean bizi badira, familiaren beharretan lagundu egin beharko dute.

— Ez du ez tratu eta ez begiramen ezberdinek hartuko familiatik kaipora jaio den seme edo alabak. Hau da, familia barruan sortutakoak berdina izango da legearen aurrean.

— Seme-alabei bere gustoko edo egokien etzat jotzen duten heziera irateko eskubidea aitortzen zaie.

— Bai neskak eta bai mutilak adin berean, hau da, 18 urtetan, izango dira ezkontzeko gai.

— Familiako aberastasuna senar-emazteena, baina, izango da, berdintasunez.

— Senar-emazteak elkarri uzten badiote, apartatzen badira, ez da ara-

zo horretan inoren errurik, kulparik, ikusiko.

Zortzi puntu hauetan badagoela zer ausnarturik deritzagu.

Britaina Handian berriz, aurtengo 1975. hau bukatzerakoan, emakumezkoentzat gizonezkoen lan-sari berdina ezartzen dituen lege berria aldarrikatuko da.

Industri lantegietan, badira zazpi urte, ezberdintasunak gutxituz joan direla, baina, oraindik ez dago berdintasunik. Lege berri hori berriz, ez da oraindik lege eta Parlamentu barruan eztabaidatzen ari den taldeak akatsik ere aurkitu dio: Hala nola zergak, aseguroak, zahar-saritzak, naziotasun arazoak eta beste abar batzuk ez omen ditu ikutzen.

Haurzaindegi faltak sortzen dituen egoera larriak ere bere hartan uzten omen ditu. Haurgaltze edo aborto arazoa, hamaika gizonak eta lau emakume osatzen duten talde baten esku omen dago.

Hitz batez, pauso bat aurrera eta bi atzera!

Eta horrelako kritika bat hain erraz egiten dugunok non ote gara? Europatik urrun, ziur asko.

M. Jone Azurtza

Hirugarren

Munduaren gurpilean

Datorren Irailaren aurreneketan, Nazio Elkarteak berriro ekingo diote politika lanari.

Aurreneko batzarrean, hain zuzen, lehen-gaien edo materia primen arazoari jorratuko diote. Bi jomuga ezberdinetako interesak aisa nabarmenduko dira, bistan den bezala. Nazio aurreratiek edo industria dutenak, lehen-gaiak ahalik merkeena etxeratu nahi; eta aldearantz, orainarte «Hirugarren Mundu» deitu Nazioek, beren altxorbide bakarrari etekinik gehiena atera nahi. Bestela esan: mandoa saldu eta astoarekin ez gelditu nahi.

Munduak edo mundukook, bizi ahal izateko industria behar dugu. Industriadar ordea, ez legoke, lehen-gaiak ahituz gero. Horra beraz, Hirugarren mundukoak eta «zazpi-garregioak» denok zilborreste bati loturik! Ia orainarte, «Hirugarren Mundua» industri-erresumen menpean kolonitaturik egon da; gaurregun, pilotarien metafora bat erabili, «sakeak» jotzen, lehen-gaien jabe direnak ari. Sakeak berriz, pilotari onari, tantoa menperatzen laguntzen dio.

Lehen-gaien arazoa hau zaharra delarik ere, politik-molde berri batzuetan mamituko zaigu hemendik aurreruntz eta batez ere Iraileko Batzarrean ondolik. Erresuma aurrerantientzako, Bigarren gerla nagusi ondoko estrategia arras bitxia izan zen, ez zedukaten korapilo asko askatzen ibili beharrik. Lehen beren kolonia izanduz ziren erresuma haiekin; salerosketan hastea aski zuten, besterik gabe. Merkatalgo

honen bidez, aberrik aurreratienak eroso eta esku-eskura nahiko lehen-gai etxeraten zuten. Baina munduak 180 graduko aldaketa eman du azken urteotan. Pretolioaren salmentak antzutu ondolik Hirugarren Munduko aberriek «saldo» gisa ez dute ezer eman nahi.

Arlo honetan, datorren Irailean Europako Elkartea osatzen duten bederatzik bat-batera jotatuko duten ustea dugu. Honetan dudarik gabe Frantzia izango da Elkartearen aintzindari. Egun hauetan bertan, Giscard d'Estaing Zaire-tik zehar dabil, datorren Batzarreko zenbait gauza konpontzen. Frantziak, Pompiduren garaietatik, lehen-gaiak sortzen dituzten erresumen bake iraunkor bat burutu behar dela adierazi du. Bake honen oinarriak hauek lirateke: etekin bakoitzari salneurri iraunkor bat ezarri eta epe jakin edo mugatu hartan, prezioa iraupentsua izan dadila. Prezioa mugatzerakoan Hirugarren Munduko aberriek ere irabazpide sendo bat ukan dezatela.

Amerikanoek aldiz, beti bezala nahiago dute, kapital-inbestipenaren eraginez petrolio sortzen duten aberri eta empresetan burubelarri sartu eta bertako irabaziak osoki eraman. Fordek berak esan izan duenez, USAk besterik ezean, harriz bereganatuko litzuke arabien pretolio altxor guztiak.

Bistan da, Arlo honetan, Europak eskuak libre izan behar ditu, ez sobietar eta ez amerikanoen itzalik gabe, bederatzia batuz.

ANATSAN

MARIO SOARES

eta bere sozialismoa

Portugaleko gertakari batzuk pittin bat bederen ezagutzeko, besteak beste, Soares jaunak sozialismoaz duen ikuspegia zertxobait azaldu beharra dago. Ez da hori dena, hori badakigu. Baina nolanahi ere, portugaldar herriak zinezko sozialismo bat erdietsi nahirik, bidean abiatuturik topatu behar duen behaztopa bat bai behinik behin. Ikus deza gun zerbait.

HAUTESKUNDEEN ITZALA

Oraintsu esaten genuenez, hauteskunde bat honako haxe besterik ez litzateke, ez gehiago eta ez ere guttiago: iraultza-bilakaduraren elementu bat eta kito. Ez bilakadura horren itzal osorik, eta are guttiago portugaldar proletargoaren itzalik, honek bere burua non duen ez jakinik iratzartzen hasi den une honetan.

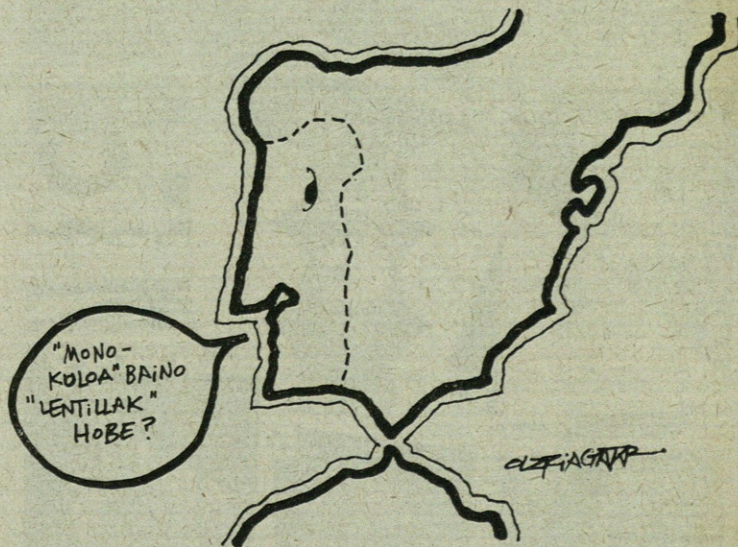
Esan dezagun, Soaresen erizpideei gagozkielarik, portugaldar herria sozialisten alde eta komunisten aurka jokatu dela libertatearen garaipenerako. Libertate hori zer den? Ba, itxura denez, Soaresen sozialismoaren urrats-bidetan baldintz bat den libertatea. Beraz, sozialismoa libertatean. Baina zorigaitzoz (Soaresentzat zorigaitza, jakina) irrati, telebista eta prentsa, komunist langileen boluntate pean ezarrit ari omen dira. Lantegietako langile-kontseiluak komunisten eskutan eroriz e.a. Eta hori guzia, Soaresen ustez, Portugalen libertaterik ez dagoelako bere sozialismoa eraikitzeko.

Benetan gizarte sozialist batera doan hildo iraultzaile bat, beraz, klase bururaren bidetik gizarte-harremanen berriztapen erabateko batera, hitz batez honelaxe zehatz genezake: sozialist hildo horren arau eta determinaztaile den herri/alderdi politikoa arteko harremanean datza. Hobeiki esan, harreman horren baitako izaeran. Izan ere, harremana izaeraz zinez iraultzaile bada, hots, sozialista bada, langile soila produktoaz jabeturik joan behar du erabateko jabetasun bat erdietsi arte. Eta prozesu hau ematen ez bada, ez dago sozialismorik.

Badakigu noski, eta bestela Soares prest dago gogora erazteko, Portugalen bezalako proletargo batetik ez duela gaitasunik produzio-tresnak bere kabuz erabiltzeko. Produzio-bilakaduraren alderdi tekniko eta abar ezagutu behar dira hortarako eta, haatik, langile soilak ezin lezake eskurik zeharo sar gizarte-ondasunen ardatzean. Ongi dago. Halarik ere, hor ezin gintzeko gera. Eta Soaresek esan bai, baina egin ez duena zera da: langile soila produktoaz jabetasun osoa lortuz joan dadin hartarako eman behar diren urratsak eman eta jarri behar diren baldintzak jartzen abia. Goazen astiro.

Soares eta bere sozialistak herri/alderdi politikoa arteko harreman aipatu berri hortaz (eta harreman hori ezta noski, hauteskunde baten bitartez finkatzen) aski axolabeki ihardun dira. Honez gainera, harreman hori ezta «demokrazian, libertatean eta pluralismoan eraikiko den sozialismoari» buruz egin dituen diskurso politikoa (idealista) horietan ere oinarritzen. Horatiko, komunistek egin duten gisan, langile-kontseiluak eratu eta lantzeari ekin behar zaio, populuari bere inizatibak hartzen lagunduz gizarte-maila orotan kontrol bat ezarri behar da. Ez dira aski hauteskunde eta diskurso politikoak, hau funtsean gizartearentzat gauza pasiboak direlako. Gizarte-pasibitatea iraultzaren etsaia da berez. Dirudienez, ordea, hemendik dabilta Soares eta bere sozialistak eta Portugaleko iraultza-dinamikaren abiaduratik landa geratu bide dira jadanik.

Hauteskundeak eta burges demokraziari atxikirik legokeen edozein

gauzak oihartzun sarkorra izaten du Mendebalean. Gu ere hemen gaudenez, gure artean ere bai orobat.

LEGALITATE IRAULTZAILEA

Dakigunez, Errusiako Alderdi Komunistaren XX Batzarrean Juschov-k sozialist legalitatearen etsai bezala kritikatu zuen estalinismoa. Orain Soaresek legalitate iraultzailearen izenean arbuatuko ditu portugaldar komunistak, militarrek e.a. Juschov ez bide zen ohartu nonbait (edo ez zuen hartarako interesik), estalinismoaren fenomenua kontu juridikoa ez baina besterik, oso besterik zela azken batetan. Soaresek berriz, legalitate sozialista nahi luke bere sozialismo erdurik gabea (bere hitzak dira) erdiesteko. Bestela, jakina da, langile soilak hasiko dira prentsa inprimatzen eta beste hura kontrolatzen eta orduan Portugal, jadanik Albania edo Cuba bat litzateke. Kontu juridikoak! Soares legegizon izan nonbait!

Erreformistentzat lehenik klaseak daude eta garaia heltzen denean edo, klase burruka hasten dela diote. Ezagutzen dituzue alegia, kontzientziarik gabe ez dago klase burrukarik eta horrelako gauzak. Beno ba, Soaresek klase burruka hori hasi baino lehen, klaseak egonean daudelarik, dirudienez, legalitate iraultzailea eskatzen du bazter guzietatik. Izan ere, gero, aisa erdietsiko du bere sozialismoa, langileak legalitate horren arabera dihardutenean alegia.

Joxe M. ODRIOTZOLA

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba' dezue
ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilti beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!

TESTUGINTZA AURRERA

Ikaragarritzko lana egin da testugintzan. Euskarazko libururik ez zelako gai asko erdaraz ematen zen ikastoletan.

Erdal giro handia dute ikastoletako haurrek kalean eta zenbait etxetan. Erdararako joera handia dute gaurko nonahi ere. Ikastolan ere ezin da askotan benetako euskal giroa sortu. Bestalde gai asko erdaraz ematen zen euskarazko libururik ez zelako.

Zorionez, badatoz eskola liburuak euskaraz. Euskararen alde-rik eta gaiaren aldetik asko erraztuko zaie irakasleei lana. Testuak beren kontura euskarazten igarotzen zituzten orduak

heziera lan sakonago bat egiteko geratuko zaizkiete hemendik aurrera.

Urrats haundi bat eman da. Bidea ebaki da. Hurrengo aldian egiten diren testuak askoz ere hobeak egin daitezke.

Goiko argazkian hamalau libururen azalak edo azal-puskak ikus ditzake irakurleak. Ez da elkar pozteko esaten dugun zer-bait. Eskola liburuaren aztarrenak edonork ikus ditzake.

Zorionak eta eskerrik beroenak testugintzan hainbeste lan egin duzuen guztioi.

IRASTORTZA

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen ajentziak erri auetan dituzu:

Tudeal, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Berlain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rochapea, Azagra, Eneriz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazaguiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Cadreita, Andosilla y Noain-Berlain.

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

EUSKALTZAINDIAREN BATZARREA

(1975-VII-30)

Euskaltzaindiak, joan deneko uztailaren 30ean, bere hileroko batzarre arrunta egin zuen Donostian, Gipuzkoako Diputazioaren jauregian. Alvaro Valle-Lersundi, «Amigos del País» elkar-tearen lehendakari zena hil delako, Euskaltzaindiak bere dolumina agertzen du.

Educación Pre-escolar eta General Básicako zentruetan herriko hizkuntzei sarrera ematen dien Agindu berria irakurtzen da. Batzarkideek uste dute urrats bat izango dela hau euskararen irakaskintza behar bezalako maila eta lege egoerara hel dadin.

Bilboko «Casa de Galicia» delakoak idazki bat bidali du bere dolumina agertuaz Gabriel Aresti euskaltzain laguntzailearen heriotzean.

Xenpelar Sarirako oinarriak jarri eta epai-mahaina izendatzen da. Donostiako «Centro de Atracción y Turismo» da sari honen emaitza. Era berean, Txomin Agirre Elaberri Sarirako epai-mahaina izendatu zen. Beste sari hau, berriz, Bizkaiko Aurrezki Kutxaren laguntzaz eratzen da.

Goizeko bilkuran egindako lanaren berri ematen da. Goizeko bilkura horretan Ikastola Hiztegiaren azken hitz zerrenda onartu zen. Eta halaber, Aditz batzordeak bere lanei segida ematea erabaki zuen.

L. Mitxelena euskaltzain jaunak txosten bat irakurri zuen Euskaltzaindiko iker-lanak bere ustez gaur zer-nolako sailalara heda daitezkeen azalduaz: hor daude, adibidez, azentua, euskalkiak, hiztegi eta joskera-gaiak, eta abar, azterketa interesgarri askoren begira. Ondoren elkar hizketa bizi bat piztu zen Mitxelena jaunak agertutako puntuei buruz.

Azkenik, P. Altuna, euskaltzain laguntzaile eta Aditz batzordeko idazkari denak, beste txosten bat irakurri zuen Aditz Laguntzaile batuko lanak zer eratara egin ziren gogoratuaz.

(Euskaltzaindiko Prentsa Bulegoaren Agiria)

LIBURUAK

EUSKAL LITERATURA

III ** (XIX)

Euskal Literaturaz hiru liburu argitaratu eman dituzte J. Erribengoak eta P. Ezkiagak, orain arte, KIMU sailean. Hau da laugarrena.

Aho-literaturaz eta XVI. eta XVII. mendeetakoaz zen lehen liburua.

Bigarrena, berriz, XVIIIgarren mendekoaz.

Bi liburutan zatitu dute XIXgarren mendekoa. 1780garrenetik 1850ra artekoa biltzen da lehenengoan.

1850garrenetik 1900ra artekoa jasotzen da bigarrenengo honetan. Hau duzu XIXgarren mendekoaz bigarrena.

Emmanuel Intxauspe, Jean Pierre Ouvoisin, Luis Luziano Bonaparte, Pierre Topet-Etxahun, Iparragirre, Jean Martin Hiribarren, Eusebio M. Azkue, Bilintx, Joan Bautista Elizanburu, Zalduy, Jose Manterola, Felipe Arrese eta Beitia, Marzelino Lasa eta Soroa, Michel Elissanburu, Frantzisko Lapitz, Jean Pierre Arbelbide, Basilio Joannateguy, Esteban Lapeyre eta Crispin Beobidekoaren berri ematen zaigu ale honetan.

Garai hartan aldizkaritzaz eman zen urratsa aipatzen zaigu azken orrietan. Azkenik, hiztegi labur batek osatzen du liburua.

Aurreko liburuen gisakoa da oraingo hau ere. Idazle bakoitzaren bizitza, idazlanak, iritzi kritikoa, ezaugarriak eta bibliografia dakartza liburuak. Eskolan eta ikastolan dabilten gaztetxoentzat moldatua da.

EUSKAL LITERATURA
III (XIX)
Jose Erribengoia - Patxi Ezkiaga
KIMU saila

Baina denontzat ere ez da gaizki etorriko. Izan ere eskolan dabilten gaztetxoak bezain ez-jakinak gara honetan eskola aspaldi utzi genuenok. Euskal Literaturaz ez genuen ezertxo ere ikasi eskolan. Geroztik ere ez asko, noski, zoritxarrez.

Ondo baino hobeto datoz liburu hauek euskal literaturaz zertxobait jakin nahi duen guztientzat. Hain ezjakinak izateko eskubiderik ez dugu gaureragun, eskura dezakegun liburu asko bait da gure artean.

EUSKAL LITERATURA - III (XIX) - J. Erribengoia-Patxi Ezkiaga - KIMU.

IRAOLA

RIKARDO

OPTIKA ETA FOTOGRAFIA

Begietarako kristal bigun eta irmoak
Betaurreko galgatuak
Eguzkitarako betaurrekoak
Prismatikoak
Eztaietarako eta egun haundietarako argazkiak
Margoako argazkiak
Argazki zaleentzat
Fotokopiak
Kale Nagusian, 12

TOLOSAN

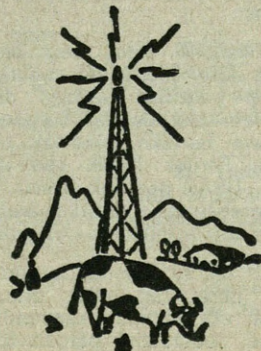
FAGOR

edaria
epela dagola?
FAGOR'ek
oztuko
du bereala

Donosti-Currerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI
SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan etorriak

Baserriaren alde

IPAR EUSKAL HERRIKO BERRIAK

Zorionak, Mendeberriko Gazteoi

Maiatzaren hamaikan argitara eman zen Zeruko Argian, gure asterokoaren lehen hauetan, berri eder bat azaldu genuen. Ze berri? Aurtengo udarako saio berezi bat eraturik izan zela Mende Berriko gazteen zuzendaritzapean. Saio horren jomuga, hemengo eta hango, nahi duten euskaldun guztiei euskara irakastea. Irakasketa Donaixtin (St. Just Ibarren-n) izango zela genion oraintsu hiru hilabete. Eta prezio hauk zirela ere esan genuen: Donaixtira joan nahi duenak bostehun libera (7.000 peza) ordaindu behar zituela ikasle bazen, eta seirehun (8.500 peza) langile bazen.

Haseran, 50en bat lagunentzat besterik ez zen lekua antolatu. Baina zer pasa da? Jendea «gainezka» etorri dela, alde batetik bezala bestaldetik eta lekuri ez! Horregatik, beste etxe bat bila eta jendez beterik geratu da hori ere. Lehengoak eta oraingoak denak batera 90en bat lagun baitira. Eta halere, kanpoan gelditu denik izan da!

Zer esanen dugu hori dena ikusi eta?

Jendeak bizkor erantzuten jakin duela, behin eta berriz ere, eskaini zaion euskara ikastaro hau dela eta. Beraz, jendeak gehiago egiten ez badu, gehiago ematen eta laguntzen ez zaiolako ere bada.

Mende Berriko gazteei, zorionak! Lehen aipatu dugun Zeruko Argian hara zer idazten genuen gazte multzo honi buruz: «Mende Berriko gazte langile eta iaio hauk hamaika lan eder egiten ari dira euskara zabaltzeko (gure etxean). Behin eta berriz euskarazko ikastaldiak eratu dituzte azkenaldi honetan. Euskaraz jende gehiago mintza dadila da Mende Berrikoen asmo nagusienetarik bat. Eta beste helburu bat ere badu delako gazte talde horrek, hots, gaur haur eta gazte direnak bihar larriak bilakatuko direnez gero, gazte multzo horri euskaraz itzegiten eta eta irakurtzen erakustea».

Azken urte hauetan, euskarak indar haundi bat hartu du. Euskarazko ikastaldiak edo euskara irakasteko ikastaldiak ugaltu egin dira, eta asko ugaltu ere. Kanpoan ere euskaraz jende gehiago mintzatzen da. Euskara, beraz, indarberritu egin zaigu. Baina, oraindik ere asko da egitekorik euskara egunoroko hizkuntza bilakatuko baldin bada, gu euskaldunontzat! Gauza bat eta bi baino gehiago dago egin beharrik horretara helduko bagara. Horietako bat, ordea, eta gaur bertan lortu daitekeena, zera da: han eta hemen, leku batean bezala bestean, euskaraz mintzatzea euskaraz dakigun guztiok. Gutxi dakiena ere mintza dadila. Asko edo normal dakienak, berdin. Nori lotsa? Gure aurka daudenei? Hauk hor konpon daitezela, eta bakea nahi baldin badute berek imajinatutako etsaiak bazter ditzatela. Nori lotsa, bada? Orain dela denbora gutti, Hernani aldean bi bat hilabetez gero bizi denhogei eta bosteko edo gazte batek hara zer esaten zidan gai honi buruz: «Ni Madriden jaioa naiz. Oso tipia nintzelarik, Euskal Eerrira ekarri ninduten. Haurtzaroan, lagun euskaldunei esker, euskaraz ikasi nuen. Gero, lagun euskaldunei esker ere, euskara ahaztu egin zait. Dolu du. Baina, noren errua? Euskaraz mintzatzen dikazutenona. Nirea ere bai, nekiena ahaztu zaidalako. Gaur, berriz, ikasiko nuke, baina ez da posible zeren nire aldameanean euskaraz dakitenak euskaraz ez dira mintzatzen, beren etxean ez bada». «Hau entzutean nik berari erantzun nion honela: «Zuk esandakoa ontzat ematen dut. Euskaraz dakien jende asko da euskaraz oso edo ia inoiz mintzatzen dena. Hau gaitzaren alderdi bat. Bestea: zuok, euskaraz mintza ezin dezake zutenok euskaraz mintzatzen dakigunoi eriaztasuna baino oztopo gehiago jartzen diguzue. Hau gaitzaren beste alderdia. Zer egin? Euskaraz dakigunok euskaraz egin, eta ez dakizutenok euskaraz egiten utzi besteoi eta hauen-gandik ikas euskara!».

Herri baten arazoak Herriak berak zuzendu behar ditu, ez beste inork. Gauza hau, euskaldunok ez dugu gehiegi ulertu oraindik. Gure arazoen irtenbidea Herri barnetik ikusi beharrean, arazoa sortaritzen digutenen logikatik ikusten saiatzen gara. Hori ez da ez logikoa eta ez erreala.

EUSKARAREN EGUNA

Abuztuaren 3an, 10ean edo 15ean, herri bakoitzak aukeratzen duen egunean, iparraldeko herriek Euskararen Eguna ospatuko dute.

Gauza hau lehen ere egin izan zuten iparraldeko herriek. Hain zuzen, 1948an Biarritzko Euskal Estudioan hartu zen, lahen aldiz, erabaki hori, hots, Euskararen Eguna ospatzea iparraldeko herri guztietan. Zein helburu aipatu ziren jai horretarako? Garai hartako euskal talde guztiek, eta joan zen gizaldi bukaerako eta ordur gerokoek bezala ohi zuten, lehendabizi euskara indartu, hori izan zen lehen helburua Euskararen Eguna sortzerakoan. Bigarren, zein bide hautatu horretarako? Euskaraz hitzaldiak, kantaldiak abots batetara edo askotara, konkursoak eratu (historiaz edo), haurrentzat idaz — leia — ketak, elizetan euskaraz mintza herriari, euskal poesia aurreratu, komediak egin, bertsolariak, kanta zahar eta berriak indartu eta erabili, eta abar.

BAI «POUR CONSERVER LA LANGUE BASQUE»

Euskararen Eguna dela eta, suprefeta jaunari eskari bat egin zaio. Eskatu zaiona haxe izan da: abuztuaren 14 eta 15ean eliz ataritan dirua eskatzen utzi ikastolen alde.

Suprefeta jaunak baietz erantzun du. Eskerrik asko!

Beste gauza bat ere esan du. Delako eskea egitearekin ados da goela arrazoi bategatik: «Pour conserver la langue basque».

Euskarak irautea nahi baldin badu suprefeta jaunak, zer eginik badu. Egin duenagatik eskertzen diogu. Eta oraindik egin behar duenagatik, baldin euskarak irautea nahi badu, presa asko eskatzen diogu.

URZOLA

Pasaiako herritik dator notiziya

Baina ez, ez zuen Santiyo egun xelebre harekin zer ikusi handirik; eta zezenik ere ez zen han tartean. Adardunik edo adar jotzailerik agian bai baina hori besterik litzateke eta kontaktatz soil-soilik arikuta gara hemen, numeroez eta neurriez gaur bederen ez gaitzen mintza.

Ez bait ginen jai asmo maitakorrez San Fermin festetako atarira alferrik iritsiak. Bero, sargoria zakar eta izerdi usain indiskreto xamarra nonnahi. Agian gau haretan desodoranteak abandonatu gintuelako, aspaldi honetan beste hainbat desodorante iheskor beldurtik abandonatu eta zoko batera utzi gaituen bezalaxe.

Eta jaialdia hasi egin zen. Inaki Eizmendik eman zion lehen bultzada, bultzada luzea eta makala gainera. Izan ere orruz erdi nahi izan zen saioakumea, baina, haurra totel xamarra eskuratu genuen. Haur ikoizientea agian, ez dakit baina gazte-txoa zenik ezin uka. Beste norbait ZERUKO ARGIA honetantxe Gorka Knörr eta bere lehen diskoari buruz zioena berresan beharko genuke. Biharrari edo lasterka helduko den etziari eskatuko dizkiegu ordainak. Urte pare bat bada gutxienez Sorabillan eta arratsalde oparo batez, Inakiren zerak entzun gintuela. Ordutik hona esan dezakegu bi era arras diferente direla Billa-bonako (Billabonako?) gaztearen estiloa bereizten dutenak. Baina orain ere estridentziak eta haren bozak bete ez ditzakeen garrasiez mintzatzen da maiz, maizegi. Eta pena da. Atxagaren poema gustatu egin zitzaidan, hori bakoitzaren gustora edo. Jaialdiak berak ez dut uste lotura logiko, edo loturarik ere eduki zuenik, Ez Dok Amairukoek zenbaitetan egin izan zuten eta orain ere Arze anaiek eta Laboak noizpehinka hala ari ohi dira koerentzia deskonpondu batez, edo bestela Lete, Lertxundi eta Antton Valverderen antzera testo arakatze bati ekin eta bolada batez jendearen belarrira nahitasun handiz bota arte, Lizardiren eta Arestiren kasuan bezala. Nahitasunak ez dira gainera mukurua sobran botezeko adina ez eta gutxiago ere, norbaiten iritziz behinik behin.

Munduan beste asko lez artaburuan oskolez...

Eta kantariak peetaren minak eta pozak hasi eta buka egiten ditu, aspalditxotik gainera. Haranburu-Altunari ahaztu egiten zaizkio kantariaren nahitasunak, era berean poetaren batzu — poetaren itzal sendo batzu — zokoratzen dituelarik. Nahiko txukun behar lukeen oskarbia gorritzen zaio eta, arpegiaren orde Haranburu-Altunari. Hain zuzen, lehenbailehen esatea komeni litzaziguke Mikel Laboa izan zela — eta bakartasun ikaragarri batean — gero eta nabarmenago azaltzen ari den euskal kanta eta jaialdien krisia salbatu zuen elementu bakarra; baina ez goaz horrekin ezer asmatzera. Laboak bere dohain apartekoek esker ez bait du inongo floriaturarik behar; eta han ugari eta ia eten gabe eskaini zizkioten, gaur egun etxe modernoetan ipini ohi diren paper pintatuen antzeko forma atsegin ala desatsegin baina memento askotan nahiko kursi ematen zuten itxura txarreko dibujoetaz baliaturik. Batez ere Harzabalen poemantzeko une ximple eta hun-kigarriek ez dut uste efektu eta pitxien beharrik dutenik. Dena den, gure pobrezia eta tresna egoki ezaren ondorio ditugu baina inork ez ditu kulpak.

Pantxoa eta Peio ba, beti bezala beren himno ipar-super-amerikano deigarriez. Gainera bulda edo lortu dutenen berri ez jakiteak; ez gaitu mintzatzen hasteko deretxora esperro dugun bezain zuzenki eramango eta hobe dugu isilik egotea. Zeren, bestela geure herri honetako hainbat bider «zuritzat» joak eta kritikatuak izan diren kantariak, orain badakite nora jo eta non ikas. Panfletoak folkloreakin ongi jostekak eta itsasteak badu hor bere meritua, eta jendeak txaloak joaz esku biak bata bestearen kontra txalo-txalitoan berotu egiten zaizkie gainera. Gero eskuak garbitu eta kito.

Azkenean, Oskarbi taldea eskaileran gora. Talde honek nahiko hedadura eta arrakasta lortu izan du hor bazterretan eta hoik denak justifikaturik daudenik ezin uka. Hala ere gaur egun atzera egin dutenen artean mugaturik eta kokaturik geratu zaigula deritzat eta ez dut Euskal Herriko taldeekin konparatzen noski; hor Madride aldean orain urte batzu eta unibertsitarien artean sortutako taldeen, talde nahiko berezien antzekoa dela iduritzen zait gaur egungo Oskarbi.

Nahiko estatiko eta espresiorik gabea, bestalde. Noizean behin —xoxoarenak kasu— halako zirrada adierazkoar eta txukun batez, ez hain adierazkoar baina kantu hots konjuntatu eta txukunegi batez esan ohi dituzte gauzak. Eta denbora aurrera doa. Euskal kanta berriak, nik uste, nahiko garbi ikusten diren bi fase izan dituela: «Baga, biga, higa»-ren aurrekoa eta ondokoa. Nahiz eta harek gizabanako eta indibidual osaketa eduki zuen, beste lorketa garrantzitsu ere eman zion plazari

eta sentikariaren erosotasuna eta kutsazio nabarmenak ikusi eta entzun ondoren ezin gaitzke lehen-goan jarrai.

Batez ere, doinu eta ritmo berriak asmatu nahiez gabiltzan uneen, musika amerikano —txarraren— iratxoek ez gantuzte bakean uzten. Asko dira gainera Gandiagaren erreinura deitua bainan gutxi aukeratuak. Gu ere gandiagazale gaituzu eta gu emozionatu egiten gaitu haren errabiak eta haren zikiñak, baina amerikanoak —hain deusokaldun izanagatik edo— ez dira apaiz euskaldunaren maila apalera iristen, ez dute iristeko motiborik ere. Eta ez dezagula esperantzaren aitzakiarekin leiho arrotza zabal. Bestela, gauzak nahi ta ez telebistaren leihotik helduko zaizkigu eta ez esperantzaren zulo-tik: desilusionusainbatcocacola...

Eta koka-kolaren edesti ezagunak, ez dakit garai bateko Euskal Herrian oso ritualki kantatuak ote ziren baina historiari esker badakigu gutxi batzu ezik, artean ez zela inor mutilitzen eta iraintzen:

kaballero jendiak ezin duteegin egiten dutenare lirdin eta zirrin jan beza bildur gabe aza ta babie orduan egingo du zeeer?

Horra hor muestra bat. Mutildutako mutilak zeintzu ziren eta zergatik adierazten duen muestra. Zaldu eta aberats izatearen malurra. Euskal kantari amerikararen malurra.

Martin TEJERIA-EIZMENDI

Transportes **azkar s. a.**

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiak: 552650 - 552654

Apartado 1381

YOGUR

GURELESA
GOGOZKOENA

ondarru

HERRIKO JAIK

Lehenbaitlehen jaietako egitaraua bidaltzeko eskatu nion aititari, baina berandu argitaratu edo, eta ez zitzaizkidan denboraz iritxi. Horrengatik, barkatu erbestean bizi zareten ondarrutarrok. Baina gero jakin duzue, betiko antzeko egitaraua dugu. Aurtengo «nobedadi», Iztar erakusleena omen dugu.

Hiru egunetan hor ibiliko omen zaizkigu kalez-kale beren iztarrak erakusten «Le Majorettes de la Côte Basque», frantsesak izan behar omen dira iztar erakusleok. Hobe! Lehen bertakoak, iztar gabeak bailira bezala. Iztarrak ikusi zale badira, «Harrigorri» peko hondartzara joatea baino ez dute.

Ez da, ez, Dn. Domingo Aguirre bat bizi!, bestela...

Beste aurtengo «nobedadi» zara... «Miss C.D. Aurrera» izan dugu. Eta, barkatu, gai honetaz ez noa ezer esatera, bakar-bakarrik, oso harrituta nire aititak utzi nauela.

Nire aitita, honelako gauzen kontrakoa dugu; eta orain barriz, «Beren» jai aldirako sarrera-txartela niretzat aurrez erosia zedukala, nork sinistu?

Horrela, horrela gustatzen omen zaio berari, herriak aukeratzea. Sarrera-txartel bakoitzak, boto bat zuen Miss-C.D. Aurrera aukeratzeko. Eta nire aititari, hori gustatu. Hori omen da, benetakoa demokrazia: gizonezko naiz emakumezkoak, boto bat bakoitzeko eta boto hori emateko askatasun osoa. Miss C.D. Aurrera ez ezik «Miss Alkate» aukeratzeko ere horrela egin behar litzatekeela.

Eta esan dugun legez, gainerontzean betiko egitaraua; jakina, Kresala Elkartek eratu ohi dituen jaialdi eratzailentzat, dirua eta laguntasuna hurri.

Gero Ondarru maite dugula esango dugu. Nork edo nortzuk Kresala Elkartek baino hobeki Ondarruri bere herri kutsua eman?

Halare, gure jaiak bakezko jaiak izatea nahi genuke eta hala izango direla uste dugu. Eta herriratzen diren guztiak, beti legez, ondarrutarren bihotzak zabal-zabalik aurkituko dituzte.

Zorion izan ba gure hartean.

MIRENTXU

HERRIKO ZAHARRAK URKIOLARA

“Errogatiba egunean” Urkiolara joan nahi duten zahar guztiak, J.A.E.A. (Junta asistencia a enfermos de Abadiano) erakundeak Urkiolara exkursio bat antolatu die, baita bazkaria ere “Restaurante Buenos Aires”-en.

Joan nahi duenak eman beza bere izena hilaren 17a baino lehen. Egun on bat igaro eta on egin.

J.A.E.A.kooi zerbait esan beharrean nautzue. Oso ongi ikusten dut egun hortako ekintza baina dei hori egiteko atera dituzuen paperak Euskaraz ere idatziz egon balira arreta hobeaz hartuko zituztelakoan nago. Ez dut uste izango denik adin horretako gizonik eta emakumerik Euskara ez dakienik; beraz, beti hartuko zuten goxoago berria beren hizkuntza zaharrean izan balitz. Ea ba, hurrengoan.

FAMILIA ELKARTEA ERE BIZI DELA DIRUDI

Sortzen eta legalizatzen hainbeste neke eta eztabaida ukan zuen erakunde hauen beerririk ez dugu ukan harrez gero. Baina, bizi dela dirudi. Bazkideek dei bat ukan zuten uztailearen 19rako batzarre orokor batetara, buruzagitza berria aukeratzeko etabar.

Ez lehengo buruzagiak nortzuk ziren, oraingoak ere ez, zer erabaki zen batzarre honetan... ez dakigu ezer. Jakiteko nora edo norengana jo? Ez dut ezagutzen bazkiderik, norbaiti galdetuz gero ere, erantzun berdina jasotzen dugu.

Nor zer den jakiteak ez du garrantzirik; baina bai besteak; ea noiz zuen lehengo ekintza.

IRATXERA

Uda denbora, denbora egokia jaialdi, udaldi, etabar egiteko. Ongi aprobetxatuak. Batez ere umeen sailan hainbat exkursio, ikastaro eta delako “koloniak” antolatzen dira azken urteotan.

Abadiñoakoak ere ez dira atzera gelditzen. Hil honen lehen irten dira 20 ume Iratxera, hamabost egun igarotzera, beste lau laguntzailerekin.

Irteta hau herriko parrokoak edo parrokiako elkarrekin antolatua izan da. Ekintza ederra zerbaitetan has-teko.

SAIBIKO ARTZAINA

pasai donibane

TXISTULARIK

Txistulari talde polita dugu herrian. Bistan da, lana franko egina dela urtean zehar, neska-mutilak osatzen den talde hau, aurrera ateratzeko. Hau dena ederki adierazi digu aurtengo festatan bere eguneroko goiz-eresiez eta eman zuten konziertuaz. Lan bikaina ari zaigu egiten Pedro Mari Sein, talde honen irakasle eta zuzendaria.

TXIMIST

Aukera ezin hobeia izan genuen uztailearen 29an. Izan ere igaz Everest alderuntz abiatutako euskal mendizale taldearen nekeak eta eginahalak ikusteko zoria izan genuen. Zinema leporaino bete zen eta jende frankok zutik egon behar izan zuen. Felipe Uriarte, gure herrikideak, egin zuen filmaren presentazioa. Amaika bider arriskatu zuten bizia gure mendizaleok. Merezi du berriro ikusteko.

ARRANTZALE DANBORRADA

Sona eta entzute haundia hartzen ari zaigu, orain urte gutxi sortutako arrantzale danborrada hau. Inguruko jende anitz azaltzen zaigu herrian; egunez, labetan eta parriletan egindako afari-merienda dastatzeko asmoz eta gauz berriz, danborrada ikusteko.

TABERNA IKASTOLAREN ALDE

Aurreko urtetan bezala, aurtenean ikastolaren aldeko taberna muntatu zen.

Eguraldi ezin hobeak egin ditu eta jakina, Erreka hauzoan jarria zen tabernara jende ugari hurbildu zitzaigun.

Bestalde, lagun asko prestatu zen, ontziak garbitzeko, bakailua jartzeko, zerbitzutako eta abarretarako. Pozkarria benetan!

ABESLARI JAIALDIA

San Inazio bezperan, gauean, abeslari jaialdia ospatu zen herriko enparantzan. Mikel Laboa, Siker, Gontzal Mendibil eta Gorka Knör aritu ziren, bakoitza bere estiloan nahiko trebe eta iaio.

Tamalgarria izan zen, abeslariak beren lana egiten ari ziren bitartean, «ganberroen» zarata, zalaparta eta iskanbila entzun beharra. Behar bada nahita «gurea» izorratzeko? Auskalo!

Bukatzeko; igaz egun osoa eskaini genion euskal jaialdia, aurtenean gaueko ordu batzuk. Zergatik?

INALURRETAK

herrera

EUSKARA, EUSKARA...

Lehengoan, berandu bazen ere, Herrerako festen berri laburrak eman genizkizuen. Gauza bat aipatzea aiantzi zitzaigun ordea.

Egitarrak, urtero aldizkari eran moldatzen denak, hamar artikuluetatik euskara hutsean bi bakarrik zituen idatzirik. Ikastolari zegokionak eta «Kortara»-ren «Herrerako sagardotegiak» bestea. Guttiegi agian, «agurra» bera ere erdara hutsean bait zekarren. Baina okerrera ez da hori; baizik egitaraua, hau da, jaietan zehar ospatuko ziren eginkizunen berri ematen zuen aldizkariaren atala, erdaraz idatzia zegoela alegia.

Guk, Oteizarekin batera hontara esan beharko... «Quousque Tandem...!» «Noiz Arte»...!

AZOKA TXIKIA

648. alean eman genizuen honen berri. Gaur ordea, berria bere osotasunean eman nahi genizuke. Hartara, azoka antolatzen diharduenaz hizketan aritu gatzakizue, Arantzarekin hain zuzen.

E.—Arantza, zer dela-ta azoka hau?

A.—Ikastolak izanen dituen zuloak nolabait estali nahirik-edo ekin diogu merkatu prestatze honi. Datoren urtean miloi bateko zorrak izanen ditugu eta ez baldin badiogu miloi horri aurpegi egiten, gaizki ibili beharko dugu.

Esan dezadan zulo hori Altza, Herriera eta Intxaurrondoko ikastolen artekoa dela. Ez ezazue pentsa gero, ikastola batek bakarrik doala horrenbesteko zuloa uztera.

E.—Hel diezaiogun orain, besterik gabe, interesatzen zaigun hariari. Irakurleen batek lagundu nahiko balu, nola joka lezake eginkizun horretan?

A.—1) Etxe askotan izaten dira bazterturik, ondatu gabeko jantziak; ba horiek pittin bat txukundu (falta zaion botoia jarri, garbitu bat eman...), eta gero gure azokarako eskainiaz.

2) Baten batek esku ona badu eta jertsetxoren bat, apaingarriak edo beste edozein gauzatxo egite-rik balu...

3) Edo eta, bestela, norbaitek, interesgarriak gerta daitezkeen saltzaile edo dendariak ezagutuko balitu, eman diezaiola gure asmoen berri, gu jakinaren gainean utziaz noski.

E.—Hauek guztiak noizko?

A.—Ahal baldin bada abuztuaren bukaerarako. Ea denon artean zerbait egiten dugun.

Gure aldetik, ez dugu ezer gehiago erasterik, bakar bakarrik lehengoan esana berresan, lagundu nahi duenak jo dezala zuzenbide honetara:

Arantza Mendarte
Itur-Gain 3 - ezker

Herrera Donostia
Edo eta telefono hauetara dei egin: 35 14 90 42 14 76

«GERRILEROEN ZEMAIA»

«Astebeteko epean Mujika Arregi abizenak desegin, suntsitu»

Honela titulatu du «Mundo» aldizkariak, Herrera hauzoan jazotako gertakizun bati buruz, bertan dakarren idazlantxo bat.

Hemengo aldizkari eta izparringietan ez dugu gertaera horren berririk jaso ahal izan, beraz, Madrid eta Barcelona-ko «Cambio 16», «Dolón», «Mundo»... aldizkarietara jo behar izan dugu zenbait aztarrenen bila. Hau duk marka, hau!

Guri gehienbat gustatu zaigun lana (ez politena edo borobilena gertatu delako, zehazkien mintzatu dela iruditzen zaigulako baizik) «Mundo»koek argitaratu dutena izan da. Horretaz baliatuko gatzakizue, gu ere, albistea ematerakoan. Ez gaitzen, besteak bezaia, motz geratu eta bestalde ez dezagula, inolaz ere, geure kabuz ihardunaz hanka sar.

Honela zioen bada, «Mundo»-ko kronikariak:

«Donostiako hauzo batean, Herriera, Inaki Mujika Arregiren guraso eta senideak bizi diren 26 bizilekuz osaturiko etxea, bertako jendeak dihardu gerrileroen amenazetatik defendatzen.

Dena uztailearen 10ean hasi zen, Mujika Arregi-tarren etxean telefonoz honela zioen deia jaso zutenean: —Kristo Erregeren gerrileroak gaituzue eta kutxa zabalik dago.

Gaueko 10etan —Kristo Erregeren gerrileroek— berriro deitu zu-

ten, astebeteko epean Mujika Arregi abizenak akabatu, garbitu egingo zituztela etxea leher araziz eta ez zela gainontzeko hauzokide guztiak axolarik, esanaz.

Familiakoek Donostiako alkate jaunarengana jo zuten laguntza eske. Honek Armadako lau polizia bidali zituen; Zenbait dato eta xehetasun jaso eta gero hauek alde egin zuten, gau hartan ezin zutela gelditu esanaz; halare, Gobernariari-esango ziotela.

GAUEAN ZAINTZEN

Gauzak horrela, hauzokideok teititutik argi batzuk zintzilik eta lau erretzan begirariak, zentinelak jarri zituzten.

Igandean, 13ean, komisia batek, berriro jo zuen alkatearengana. Armadakoak lehenengo egunetik ez ziren azaldu eta agintarien aldetik behar zuten defentsa eskatu zitoten, harmak erabil zitzaizkeen norbaitena agian. Besteak agertuz gero ez bait ziren harmatu gabeak etorriko. Alkateak ordutik Munizipalak bidali zituen gauero-gauero.

Etxeko bertako batek zioen bezala, Mujika Arregi-tarrak izan omen ziren serenidade handikoenak, berriek ere guardiak gertutzen gehien arduratu zirenak.

Epea 17an, ostegunean, amaitzen zen. Tentsioa gero eta handiagoa zen. Gau hartan, bertan, mutil bi harrapatu zituzten etxearen atzekaldetik sartu nahiaz, baina ez zera-maten ezer gainean, bidean galdu omen ziren.

Besterik gabe amaitu zen epea. Baina etxea zaintzen jarraitzen dute. Bertako bizilagunek —egoera bereizia— delako hori ez dela berriantzat bukatu, diote.

ETXETXUKOAK

ESKELARIA

— 1 —

Behar ordua etorri eta jo dut norbeiten atean nere gogoa zegoelarik esperantzaren batean; aberats bate borten ninduzun, jauregui eder batean holako esker gaixtorik ez dut ikusi orai artean.

— 2 —

Etxeko jauna zure bortara beharrez nauzu etorri Ebanjelio soleigarri bat dut gogoaren sokorri: «Jauna emozu bezituztekoa hotz ikaretan den horri» Jainkoak berak, mezu horrekin, zuregana nau igorri.

— 3 —

Ez baitu nahi aditu izan eskelari hunen botzik haren atean nintzelakoan erran ditake arrotzik, denetan hola izan baneza, hoin ongi etorri hotzik, erran nezake eskualdun jende ez daukatela bihotzik.

— 4 —

Ez dauta kalte deusere egin hor ukan jan ta edanak ez eta ere hotzik kenduko bezituzteko hak emanak; neskato mutil batzu baditu egiteko bere lanak ta berak dauka egun osoak ohe gozoan etzanak.

— 5 —

Jendalde mota guzietarik izan behar duke lurak batzu sobera aiserian ta, bertzeak aldiz beldurrak erdi goserik eginko gira senar emazte ta haurrak, eta batzuek soberakinak ondoan beren zakurrak.

— 6 —

Mundu hunetan ezarri gaitu Jaunak on eta tzar nahas elgarrekilan ahal bezala, bizitzen ginezan ikas, mundua sortu den egunetik zuzentasuna da eskas lehenagore izan baitira Jesukrixto ta Barrabas.

— 7 —

Denentzat berdin badago ere zeru gain hori urdina ez du iduri denen zortea lur gainean den berdina, batzuk ez dute adimendurik, ukanik ere adina jende izanagatik, bihotza dutelakoan burdina.

— 8 —

Burdinki horrek segurraz ere ez du odolik barnean odola balu urrikalkorra litake bere heinean; esker gabeen errebitu, bainan bere aintzinean, Jainkoak berdin egingen dio zeruratuko denean.

— 9 —

Segur naiz berdin bihar goizean lehen argi urratzean urriki latza izanen duke horrek nitaz orroitzean jendetasunak galdatzen duen kontzientzia sortzean, hortakoz daukat barkamendua harendako bihotzean.

— 10 —

Hemen nabila goserik eta gorputza ezin berotuz kasik iduri joan naizela egunez egun errotuz; gauza ederrik egin ditake elgarri eskutik lotuz Jainkoak erran bezala elgar maitatuz eta lagunduz.

MENDIBURU

ELIZAREN BERRI

LURTAR ERREALITATEAREN AUTONOMIA
ETA EUSKAL HERRIKO ELIZA

Joan den uztailaren 29an «El Diario Vasco»k (4. orrian) zekarren ohar-txoari atxeki nahi natzai. Aipatu kazetako lerrotan zera dator: Iruinea, Baiona, Bilbo eta Donostiako apezpikuek diozesi arteko batzorde bat muntatzeko erabakia hartu dutela, eliz argitalpen ofiziaiei buruz. Eta xede honetan muntatu batzordea: «apezpikuekin bat, aipatu argitalpenetan erabili beharreko hizkuntzaren pastoral berezitasunak erabakitze».

Arazoa, noski, ez da gaur goizekoa. Behin baino gehiagotan ihardun izan naiz orrialde honetan ni neu. Eta batez ere, eta maisuki, Paulo Agirrebaltzategi langile suharrak ukitu izan du puntu hori bizpahiru bider «Anaitasuna»n. Funtsean, jakina da jadanik zein den apezpikuek batzorde berriari leporatu nahi dioten egitekoa: euskara batua ala... (eman biezai nork bere joerari bere izena).

Egia esan, «El Diario Vasco»n azalduko aipatu lerroakadegi begi handi-handi eginik utzi gintuen haseran. «Azkenean —genion geure buruari— itzartu nahian dabil gure eliz hierarkia. Eta mihinez dioena egintzetan agertu nahian: lurtar errealitatearen autonomiaz mintzo bait da aspaldion goraki. Eta hobe da berandu gero-gerorako ibili baino. Eta badirudi —jarratzen gure geure buruari mintzoki—, badirudi, lurtar errealitate den Euskaltzaindiari bere autonomia ezagutzeko garaia heldu zaiola eliz hierarkiari. Eta poz-pozik geunden. Begi handi-handi eginik. Eta galdea zerion geure buruari: nondik nora etorri dela gero bapateko aldakuntza hori? Zein eulak jo diela gero belarri atzekaldean gure apezpikuei? Eta mila hipotesi mota zetorkigun: noizpait ere jabetu diera euskara batuak ez duela zer ikusirik «ateismoarekin»; noizpait ere konturatu dira, Euskaltzaindiaren (eta honek erreprezentatzen duenaren) kontra beste bide bat markatu nahi izatea herrigintzan kontrako jokoa egitea dela; noizpait ere pabetu dira, Euskaltzaindia eta euskara batuaren aldeko mugimendua ez direla zenbait aho-beroren kontua; noizpait ere jabetu dira, eta mila gauzatxo begi aurre-aurrean ikusirik (hala nola, Loiolako bailaran gurasoetarik hiru-tik bi baino gehiago euskara batuaren alde atera izana), noizpait ere jabetu dira, Euskal Herriaren HERRI izenak (hitza kakaztu nahi ez baldin bada bederen) euskara batua esan nahi duela; noizpait ere jabetu dira, Eliza eta lurtar errealitate arteko arazoak Gregorio VIIaren ikusmoduari eutsi nahi ez baldin bazaio, Euskaltzaindiari bere autonomia eta nortasuna ezagutu behar zaizkiola...».

Horrela ari ginen ametsetan hipotesia hipotesiaren gain. Eta begiak handi-handi. Eta konklusio honetara heldu urren geunden; konklusio horri baietza eman urren: «azkenean —genion geure buruari—, badirudi, azken urteotan euskarari buruz ikusi dugun alferrezko mila burruka bere azken arnasa ematen ikusiko dugula. Badirudi, bada, euskara batuaren aurka jasotako muntadura osoa behera datorkeela behin apezpikuak konbertitu orduko. Zeren eliz «tradizional» mailari itsu-itsuan eutsi nahi izan diotena izan bait dira euskara «herrikoi» delakoaren eustaille itsu; ahantzirik euskara (hizkuntza) ez dela hitzak, esaerak joskera, e.a.; hori guztia eta beste gauza asko, batera, baizik; ahantzi egiten bait da, euskara (hizkuntza) esatean, euskara darabilen herriaren prolemtatika guztia esaten dela (norbaite bestela badio ere, esan): herri borroka politiko, ekonomiko, kultural; ahantzi egiten da, alegia, euskara esatean, euskal herriaren nortasuna esaten dela, euskal herriaren batasuna esaten dela...».

Horrela ari ginen geure baitan, aipatu kazetako lerroakadegi bigarren aldiz irakurtzeari ekin genion arte. Eta ametsezko mundu hura bertan behar etorri zitzaigun orduan. Haserako eta bapateko pozaldiak huts egin zigun. Ez genuen ba topatu aspaldi honetan sorginkeriaz beterik erabili ohi den hitz bat? «PASTORALTZA» hitza alegia? «Aipatu argitalpenetan erabili beharreko hizkuntzaren PASTORAL berezitasunak erabikitzea» zioen lerroakadegi.

Sorginkeriazko hitza. Nola-halako erabakiak justifikatzeko orduan erabili ohi den hitza eta kontzetua. Zeren, bati gauza bat esaten dion bitartean, besteri erabat alderantzizkoa esaten dio. Bati hau: liturgia (eta pastoralaltza) ez daiteke neutral izan, ez herri borrokan, ez herri nortasun arazoan, ez herri batasun arazoan, ez ezertan; aitzitik, errealitate horiek bizi egin behar dute liturgian, eta, ezinbestean, erreflexatu hizkuntza liturgikoan. Beste batentzat: euskarak museoko arazo bihurtu behar du; orobat liturgiak eta pastoralaltzak ere; horrez gero —dio halako horrek— euskara aseptiko eta inpartziala behar dugu liturgian; «Hau nire gorputza da eta» (h, nire, Eta) esatea, liturgia kutsatzea litzateke, eta partzialki jokatzea.

Azken finean, lurtar errealitatearen autonomia hitz hutsetan geraraziz, Gregorio VII. eta Inozentzio III. eta besterenari eutsi nahi zaio itsu-itsuan. Eta laster ikusiko dugu, pastoralaltzaren izenean, apaizen eta apezpikuen kotxeri nolako karburadorea ipini, eliz hierarkiari galdegin beharko diotela.

Halaxe amaitu zen ene amets goxo hura. Ez bait nion, bestalde, arrazoi-nik ikusten halako komisio handi bat muntatzeari, behin Euskaltzaindiaren bideari jarraitzea erabakiz gero, ez eta erabakitze ere.

Nahiago nuke, amorratuak ez baditu!, erraturik banenbil.

AMUNSA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gafiera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderla'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

On Kosme eta Igandeko Meza

Jok.—Ene, On Kosme, batzutan gizajo bat dirudizu. Zure arpegi zabalar poza dario gaurkoan. Zergatik? Erriko jaiak zirelata, jendea poliki izan baituzu mezatan. Leengoan, berriz, goibel zegoen zure biotza, Meza garaian, Eliza erdi utsik ikusita, Mezatarra joate utsean jarriko ote duzu bada kristautasunaren neurria? Orren atzerakoi ote zaitugu, On Kosme?

On Kos.—Konprenio piskat euki ezak agure zaarrekin. Gure urtetan, leengoa eta oraingoa, zaarra eta berria, naasian zerabilzkigu biotz barruan. Jose Konkor eta bere emazte Petrikillaren antzeko dituk: beti elkarrekin eta aserlean, beti mokoka; etxape batean biak aterpe, eta beti bai eta ezean burrukan. Pakean ezin bizi, eta ezin inolaz dibortziatu.

Jok.—Zure Konkor, Petrikilla eta sentipen guzien gainetik, bego birit-birit, zure baitan, egia au: «Elizara joate utsean, ezin jar daiteke sinismenaren neurria. Mezatarra joateak ez du beti gure barnuko sinismena adierazten».

On Kos.—Orain dela urte batzuk, alkatea, Mezatarra jai aundietan joan oi zenean, joan oi uan gure Agazil Kalixto ere. Gainontzean, entierrotan izan ezik, sekula ere ez. Bai, arranpola, seriozki mintzatu bearren arkitu ninduan gure alkateari: «Alkate aizenetik, Jose Luis, Jaungoikoa bera baiño aundiagoa aiz. Nai baldin baduzu, zatoz, esaten ziguk Jainkoak; nai ta naiezean ez dik gizona beartzen Elizara joatea; errespetatzen dik gizon bakoitzaren askatasun eta aukerarena. I, Jose Luis, Jaungoiko ori baiño aundiagoa aiz. Ordena zorrotza ematen diok ik Kalixto Agazillari: «I, Kalixto, biar egun aundia diaguta unipormez jantzita Meza Nagusira joan bear diagu». Bere borondate utsez izan ezik, ez bedi etorri Elizara Kalixto». Meza garaian Kalixto baiño zakur bat naiago diat ikusi. Ura inork beartu gabe zegok elizan; au nai eta naiezean zegok. Utz iezaiok patxadan, musean eta tutean, trabernan, bere lagunekin. Ordutik ona ofizialki ez zaiguk alkaterik Elizara joaten eta gure Kalixtori Unipormea onezkero sitzak jan zio.

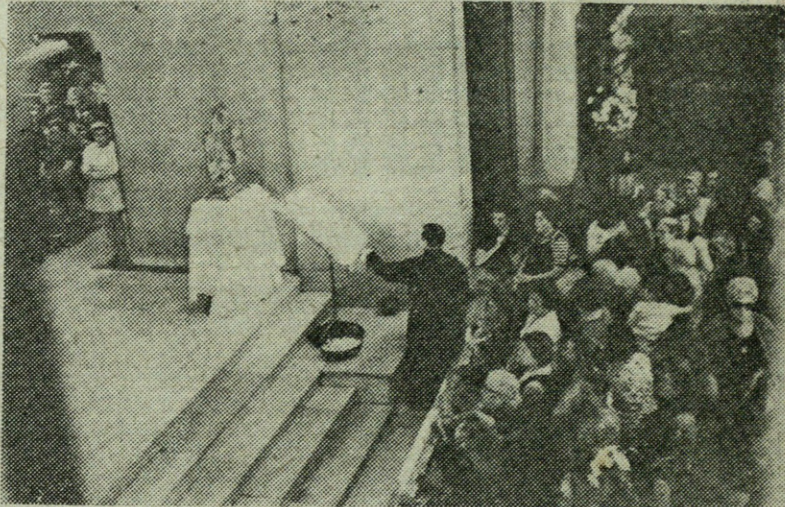
Meza eta sinismena ez dituk beti bat, ez. Kalixto asko zegok gure artean. Gaurko herri ez diat, baiña sa-soi batean, gartzetako eta Kuarteletako jendea, beartuta, nai eta nai ezean, ez ote ziaten Mezatarra eramaten?

Beldurrez Mezatarra joaten zen norbait ezagutu diat. Gizon ona, langille jatorra, sozialista uan. Gerlako uoldean, Itzalaria eraman ziaten. Txango polit bat giltzapean eginik, itzuli uan bere errira. Oillotuta ikusi nian Elizara zuala: espetxean, i egin sinismendun? Bazitekek, baiña nik ezin sinetsi. Beldurtuta ago; orregatik oa elizara; elizan ikusita, gartzelako barbantzuetafik eure burua libratzearen Oa etxera, ez zak zapal ire kontzientzia, ez iezaiok irrikir egin Jainkoari. Etxera itzultzen lagundu nioan. Sinismen kutsu aundirik gabe, ofizialtasunak orrelaxe beartuta, zenbat eta zenbat Elizara joan oi dituk? Askotxo, nere ustez.

Meza, prozesio, otoitz eta sakramentuak izan zitezkek, bai, sinismenaren agergen bat. Beti ez ordea. Zoritzarrez, batzuetan, ordena eta zuzengabekeriaren gordetzaille, leengoari begira dagoen konserbadurizko lobelar-opioa, beti geldirik, aurrera egin gabe politikazko tresna iresna txar batzuk ere izan zitezkek gauza auk guztiok.

Jok.—Kukurruku jo du zure baitan, pentsaera iraultzailleak, On Kosme. Bapo dago.

Ez biezagute, ordea, gure irakurleek gaizki konpreni. Meza, gauzarik bikainenekoa dela, aitor dugu. Festa aundi bat: Kristoren piztuera eta gurearen itxaropenaren jai aundi bat; festa eder bat, kristau senideok, maai batean elkartu, eta Jainkoa Ber-Bera jateko; Jainko Itza eta Kristo ber-bera banatzen zaigun otortua, alajaiña. Meza, ordea, ez da kris-

tauaren elburua. Kristok, ordea, ez digu esan leen eginkizun eta elburu, Mezatarra joatea dugunik. Meza ez da elburu; meza bide bat da; bide bat gure izpiritua, Kristoz indartuz, Kristoren testigutza lurrean egiteko; bide bat, betiko poz eta zorionaren itxaropena gure arimetan ezartzeko; bide bat, elizatik kanpora gure elkarrekiko senidetasuna errazago aitortzeko; bide bat, gure bizitza eta jokaeraz, munduari zuzentasuna, askatasuna, maitasuna eta pakea emateko.

Orain galdera bat, On Kosme; Zer iruditzen zaizu garrantzi eta axola aundiagokoa, milloika kristauak elizan Mezatan ikustea, ala milloika oiek, Jainko seme beren buruak eginik, lurreko arazoetan, gizonen artean burrukan, mundu zuzen eta bikainago bat egiten ikustea?

On Kos.—Batak besteaz, bat eginik, bear duela uste diat. Kristau bateg kristau bizitza munduaren erdian eraman aal izateko, bearrezkoak dizkiki aldarea, dotriña, eliza, sakramentuak, otoitzak. Leen, kristau izatea, sakramentu utsetan jarri oi genian. Ez gaitezen joan beste ertzera eta pentsa, kristau izatea lan ekin-tzan, lur arazoetan murgiltzea, erria-

ren alde jokatzea, zuzentasuna egitea, ortan bakarrik dagoenik. Sakramentuak, otoitza, geroko bizitza, lurreko arazoak, zapalduak, oinperatuak, atzeratuak, gizarte arazo guztiak, politika eta abar, guztiak dituk kristauaren eginkizun.

Jok.—Meza, sakramentua eta elizkizunak, eguneroko bizitzari lotu eta ezkondu. Gaur baditugu kristau-talde bikainak Eukaristi Batzarretan elkartzen direnak, eguneroko giza bizitzarako konpromisoak artzeko. Gaurko teologiek, erri bizitzari beren Teologia lotu nai diote; kristau talde berriak, talde bereziak, alaitasun bereziarekin senidetasun bikainena beren artean eukitzen saiatzen direnak, politika eta gizarte konpromisotan murgildutako gazte taldeak.

On Kos.—Zaara berriari elkartu. Eginkizun bikainak; ez sakramentu utsetan, eta ez eta ekin-tza utsetan ere. Biak elkartuta bear zetiagu. Orre-la ez duk geiago eliza izango erriaren lo-belar-opio bat amets gozotan, aingeru artean bizitzeko; ez duk eliza izango gizonen problematikei ies egiteko; ez duk eliza aberats eta burgesen babes leku izango.

AROSTEGIK

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea
ERREDIZAK - EDERGALLUAK
EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE-TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urratizklifak:

Etxekoa: 65 19 60

Landolakoa: 65 19 33

URRETXUA

Urratizklifak:

Landolakoa: 67 17 84

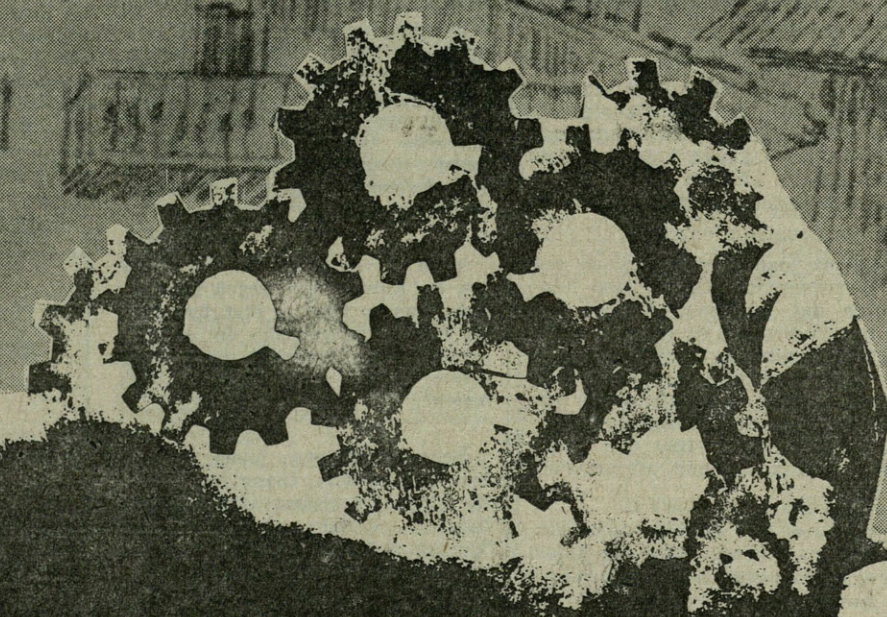
ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

danobat

ELGOIBAR

hiru herri
euskaldunen bultzakadak,
danobat,
industria boteretsua
lortu du.

Gizon batzuek, gure industria zabaltzeko, gau eta egun izan duten ardurari ezker, elkartu ziren Elgoibar, Deba eta Azkoitia. Horrela, gaur egun, herri-aldeko lantegi gora-beheretan, lehen-maila baten jabetun dugu.

ELGOIBAR Elgoibar eta lanabes-makina

Zine-club izango dugu seguraski. Lehengo asteartean, 29an, bilera egin zen eta jende asko joan zen. Hamabost egunetan behin, ekarriko dira filmak. Kuota 50 pezetakoa izan liteke hileko. Elgoibarren arrakasta handia hartu duen ekintza da hau, gazteen artean batez ere. Antolatzaileetako batek zioen: «Zinema tresna kaltegarria dela jakini ere, badakigu tresna onuragarria datekeela ere». Ederra gazteen oldarra. Orain euskal forumak lortu behar ditugu. Ea noizko.

Artea maite dugu. Elgoibarko gazteriak bere ezagunentzat antzerki saioetxo bat eratu zuten. Gogo handiak eta antzerki kontzientziagarriaren atzetik doazen gazteak ikusi genituen. Gure etorkizuna ez da, noski, txarra izango, hazi ederrak bait ditugu. Laster, euskerazko obrekin hasi nahi dute.

San Inazio bezperan herriko bandak gontzertu entzungarri bat eskaini zigen. Otelzak zioenaz oroitu nintzen; beste hainbat herritan bandak kendu dituzte, ezer jarri gabe ordez, ez kultur etxerik, ez ezer. Elgoibarren, gaitzerdi, gure bandak ematen dizkigun gontzertuak dotore askoak bait dira. Ez dut uniformeengatik esaten, ez horixe.

«Sartolomeko» jaiak datoz eta giroa esnatzen hasia da. Gero eta gutiago ordea, oporraldiak gehienontzat abuztuan izaten direlako. Pena da; baina ezin erremedia, denok arnasberitu nahirik gabiltzalako. Herriko festak alda ahal balitez!

Ikastolak, udako erreperazioak eginik, bere ateak hetsi ditu irailaren 3ra arte. Haurrek, seguraski, 10ean hasiko dute ikastola berrira joateko falta den azken kursoa.

Aubixan daude txandako haurrak. 28an igo eta 8an jaixiko dira, 7ak inguruan, beltz-beltz eta egun eder batzuk emanik. Azken txanda 11tik 22ra da; jaixieran, S. Bartolomeko jaiak, ia-ia S. Pedrozik ikusiaz.

Plaza handiko aulkietan eseritzen garenetan, Elgoibarren tiki ginenean egin behar omen ziguten pilotalekuaz gogoratzen gara. Hazi eta handitu garen arren, ez zaizkigu oraino, ezta pentsatu ere, pilotan aritzeko gogoak joan. Baina, gure pilotaleku zaharra horixe dago. Gutxi jolasten direlako, ezin liteke atzera jo; pilotaleku horretatik hibaira pilotakada handitxo bat besterik ez dagoelako, gelditzen gara gero eta gogo gutiagoz jolasteko. Ea noizko.

C. D. Elgoibar aspaldi honetan euskalduntxo dabilkigu. Karaia ere bazen; beren propaganda txartelak bi hizkuntzetan dira. Euskara dotorea gainera. Azken une honetan bazkide berriak inguratzeko kanpaina atera dute kalera. Honetan, euskarak ardi beltzen tokia baizik ez du: azken hitza benetako «Euskeranto» z idatzirik, «bazkide» jarri beharrean, «onkide» ipintzen baitu, eta nik horri erlijio usaina bai, baina... «soso, sosio», ez.

Hala ere, anima ditzagun gazte sutsuok, jatorrak baitira, eta egin gaitzen C. D. Elgoibarko bazkide... txartel guztia euskaraz ikus dezagunean, futbola atsegin ez dugunok, bederen.

Elgoibar zaharra ezagutzen zuen batek, duela guti, herria guztiz itxusiturik aurkitu zuela esan zidan. Bai eta gehiago ere: gaur egun, Plazak elizak, frontoiak, udaletxeak eta beste bi etxe horiek egiten duten elkarte xarmangarriak «traba» egiten dutela beste alderdiekiko. Ez nau, ez, nire lagun horren esanak harritzen. Benetan herri itxuria egiten ari gara... egiten ari dira, hobe esanik, ez bait dugu «ni voz, ni voto» ekintza horietan. Etxeak, etxeak, etxeak, ur zikiña besterik ez duen hibaia; eta haurrak jolasteko, zaharrek patxara hartzeko, emakumeek haurrak pasiatzeko, eta denon atsedengarri behar dugun parkerik gabe. Hainbat gauza egin duen herriak, ezin ote dezake orain honelakorik egin? Ni konforme ez nago, ez eta konformatuko ere, uda inguruko egun argitsu eta epeletan haurrak bizikletan autoen ondoan tximisten pare pasatzen diren artean; Sigma aldeko langileek plaza zeharkatu eta ahal dutenak, denok batera, plaza berean lau aulki luze haietan eseri behar duten bitartean.

Nork du errua? Auskalo! Baina erremediatu behar dugu, gure herria, Bilbo baino itsusiago jarri nahi ez badugu.

Besterik ez gaurkoz. Opor osasuntsuak eman, eta jai on guztiontzat.

SUHARRAK

“Izarra” dantza taldea

—Noiz jaio zen dantza talde hau?

—Hamabost urte gutxienez izango dira, herriko ume batzuekin talde bat osatu zela gure dantza-ohituei jarraitzeko nahiz.

—Zenbat ume joaten dira dantza-ko klasetara?

—Ba azkenengo ikastaroan '03 mutil eta 180 neska (283 denak), parte hartu dute. Txikiak lau urtekoak eta nagusiak 12 urtekoak.

—Beti joan ahal dira dantzak ikastera hainbeste ume?

—Ez; haseran talde txiki bat zen, 20ren bat neska-mutil; orain dela bost urte ume gehiago animatu ziren; aurrean ere topea ipini behar izan dugu, ez bait genuen ez irakasle ez eta nahiko toki ume gehiagorentzako.

Bukatu den ikastaroan, 10 irakasle erakutsi dute baina gutxi dira hainbeste umerentzako. Lokala (Ud.-lekuak duan uzten digu), nahiz eta nahiko handia izan, ez da gehiegi prestatzen dantza erakusteko.

—Ume guztiak ikastolakoak ahal dira?

—Ez. Nahi duten umeak etortzen dira, ikastolakoak izan ala ez izan. Erabiltzen dugun hizkuntza, —noski— euskara da eta ez dakitenentzako, euskerazko klaseak antolatzen dira.

—Nola konpontzen zarete, lau urteko umeek dantzan erakusteko?

—Ume txikiak ez diegu dantza hutsa erakusten baizik dantzara eramantzen bidez. Hasten gara jola-

sak egiten, ariketak, gimnasia, etab, beti musikaz lagunduta. Erabiltzen dugun musika ere, umeentzako egindakoa, edo doinu egokiak berentzako. Ume guzkiekin eramaten dugu programa hau, baina batez ere txikiak.

—Dantzako klaseetara joaten diren umeetatik, zenbaterik dantza egin dute jendearen aurrean?

—Denak egin dute behin gutxienez. Elgoibarren, Trinitate egunean, dantza jaialdi bat ematen dugu, umeak ikastaroan zehar ikasi dutena gurasoek ikus dezaten, eta jaialdi honetan ume guztiak parte hartzen dute. Horrez gainera, aurrean herriko haurzako jailetan, jaialdietan, etab. 8 aldiz dantzatu dugu eta inguruko herrietako euskal jailetan 9 aldiz.

—Dirua, denontzako izaten da problema. Zuentzako?

—Azkenengo ikastaroan 120 pta. kobratu dugu ume bakoitzagatik. Irakasleek ez dugu ezer kobratzen eta diru guztia materiala erosteko izaten da. Ume asko dagoenez gero materiala asko behar da. Urtero saiatzen gara ahal dugun neurrian, taldeko materiala osatzen, baina guk, askoz gehiago nahiko genuke.

—Urrutira begiratuz, zer da zuen elburua?

—Ume guztiak geure dantza eta doinuak BIZITZEKO kapaz izan daitezela. Dantzan egitea baino inportanteagoa iruditzen zaigu dantza hoiek barrutik sentitzea.

MARIBEL

«Herri bateko jendeak eta beronen ekintzak ez dute inon Elgoibarren bat egiten. Elgoibar eta bere fruitu den lanabes-makinaz ari gaituzu, noski.

Elgoibarren izena, bere makinen bidez zabaldu da mundu guztian. 70 herritara zabaldu da, tokirik urrutienetara heldu bait dira beronen makinak. Herriak bere gogoz, irudimen, adimen eta lanez eginiko makinetan ezagutzen, maitatzen eta miresten dute Elgoibar munduan zehar».

Lanabes-makinagintzan ihardun eta gizondu den baten hitzak dituzu. Alberto Ortueta Azkarreta, elgoibartarrarenak, AFMko «Director Adjunto»arenak, alegia.

—Nazio baten barruan zer da Lanabes-makina?

—Lanabes-makina, industria arreramentu guztien sorreran dago. Edozein produzio motatarako, gure gizarteak eskatzen dituen ondasunak taxutuko dituen lanabes-makina behar da, edo ondasunak egiteko inbertsio ondasunak bederen. Bere buroa egin dezakeen makina bakarra duzu lanabes-makina. Edonongo industrietan garrantzi handikoa eta oinarritzoko industria da, beraz.

—Zer da Espainiako lanabes-makina Espainiaren barruan?

—12.000 miloi pezetako balio zuten lanabes-makinak egin zituen Espainiak 1974garren urtean. Munduko hamabigarrena izan zen. 4.000 miloi pezetan halioko makinak bidali dira kanpora.

Heldua da gure industria hau. Industriad aurrera eragiteko gai dela erakusten digu, makina berri eta egokietan oinarrituz.

Teknologi maila garaia eskatzen du. Halere ez gara kanpokoen mende erori. Kanpoko dirua dakar etxera atzerriara bidaltzen diren makinen bidez.

—Elgoibarrera mugatuz, zer diozu?

—Lanabes-makinaren hiriburua

deitu dio norbaitek. Elgoibarri. Elgoibar aipatzeko ezin daiteke gai honetaz mintza. Espainiako Estaduan egiten diren bost lanabes-makinetatik bat Elgoibarren egiten da. Kanpora bidaltzen diren lauetatik batek Elgoibarren izena darama.

—Egungo lanabes-makinen egoera, nolakoa da?

—Zaila eta kezagarria. Krisialdi batean gara mundu osoan. Eta jakina, edozein aldatetarako berehalaxe erasaten dio lan honi.

Berez duen kemenez ari da industria mota hau lanean, azoka berriak aurkitu eta esportazioak gehitu nahirik, baina Espainiako Estaduko merkatuaren beherakadak are eta gehiago larritzen du egoera.

Urtearen bukaerarako bizkorraldi tta zuzperraldi tiki bat izan dezala nahiko nuke. Eta, izango duela uste dut. Datorren martxoan Bilbon egingo den IX. Lanabes-makinen Agerketa nabarmenduko litzateke ongien.

—Oinarri-oinarriko industria dugu gure hau, Estaduaren aldetik ez ahal luke laguntza haundiagoa beharko?

—Merkatari eginkizunetan eta merkatu berriak aurkitzeko estudio-tan egoki laguntzen digu aldzika. Egia esan, erantzun ere ondo erantzuten dio sail honek.

Honetaz mintzatzeko une egokian ez bagaru ere bere indarra gehiagotu eta duen etorkizun lau eta zabalera gertatu beharrean da sail hau. Unidades emankorrako, hobe eta burutsuagoetaruntz jo behar dugu, modelo berriak sortuz merkatu berriak geuregana ditzagun. Hori ezin daiteke laguntza ofizialik gabe egin.

Hori dela eta, sektorearen hedadura indartsu bat lortzearen «Plan de Accion Concertada» delakoa agertu genion Gobernuari, orain dela urte bete ondo bete. Ministeritzan izan diren aldatetara ugariek gera erazi dute delako plana. Baina, denbora asko ez dela izendatu dute «Subdirector General»a industriarako. Lanabes-makina industriak behar bezala indarrik har dezan, laster izango ditugu ustez behintzat, behar ditugun laguntzak.

—Elgoibarrak eutsiko ahal dio lanabes-makinagintzako txapelari?

—Bai, horixe. Elgoibarko gizon eta lantegiek aurrera joko dute. Gai da horretarako Elgoibarko jendea. Ez da makaldu. Belaunaldi berrien etorrierak indarberritu egingo du gainera.

ARAOLAZA

Scout taldea gure herrian

Zer da?

Scoutismoa Heziketa mugimendu bat da (ez ekintza soil). Gaurko gaztea naturara hurbilduaz eta responsable eginaz gizon egin nahi duen mugimendu bat. Anaitasun eta elkarren zerbitzuan egiten den bizikera bat. Etxeko eta eskolako heziketaren osagarri bat. Gazteen mugimendu internazionala. 18 miloi dira mundu osoan. Beraz gure gizartearen arnasa eta itxaropena.

Zer nahi du?

Bizitza eta heziketa elkarri lotzea. Gazte arduratu eta kezkatu bat egitea. Heziketa pertsonal bat lortzea. Gaztearen ahalmenak lantzea, bere bokazioa argituz. Gizartearen eta gizartearen begira, konprometitu izango den gaztearen heziketa.

Scout taldea Elgoibarren 1964. urtean hasi zen lehenengo pausoak ematen Sei mutiko eta bi ardura-dun zirela.

1967. urtean neskatxak hasi ziren lanean.

1969. urtean elkar-lanean hasi ziren neskatxak eta mutikoak.

Hasieratik orain arte, udan kanpamentoa antolatuta izan dugu.

Ekintza aldetik berriz, beste batzuen artean orain arte antolatuta ditugunak hauek izan dira: Olentzero, haurren ibilaldi neurruak, Santa Ageda eskean laguntzea... tabar.

Gaur egunez 80 gaztetxo ditugu 8 taldetan banatuta.

Hauek dira gure asmoak gazte hauen heziketari begira:

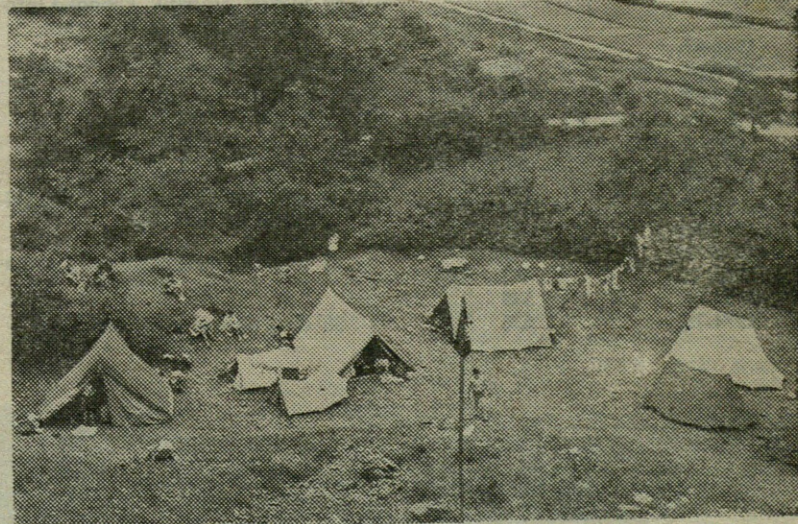
Elgoibartar direnez, Elgoibarko herraren alde lan egiten erakustea.

Euskalerriaren egoera eta kondaira erakustea, herri kezka bat sortuz.

Nska eta mutilei elkarrekin bizitzaren erakustea.

Ingurua eta gure gizartearen aztertzeko ahalmena lantzea.

Bakotzaren dohai eta ahalmenak lantzea, konpromiso baten bidez.

Gure lanaren programaketa hau da:

Hitzaldi-elkarrizketa, mendirako irteera, akanpada tabar izaten dira urtean zehar egiten ditugun ekintzak.

Hitzaldi-elkarrizketak: asteen bat izaten da; gaurko gizarteak arazoak

eta gure herria ezagutzea da hauen helburua.

Mendirako irteerak: hilean behin egiten dira neska eta mutil denak batera.

Akanpada: udan izaten da eta urteoro egin ohi dugu.

ELGOIBARKO SCOUT TALDEAK

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Edoardo Choquetia

Getaria, 10 - Urrutizkifia: 41 77 51 - Etxekoa: 42 27 00 - DONOSTIA

Elgoibarko Izarra Elkartea eta Pedro Migel Urruzuno Ikastola

Orain dela hamairu urte sortu zen Elgoibarko IZARRA Elkartea. Euskararen alde lan egitea zen bere helburua. Beronen aurrenetako ekintza IKASTOLA sortzea izan zen. Hamabiren bat haurrekin hasi zen. 630 haur ditu gaurregun.

Beste batzuk ere egiten ditu, ordea, eskola mailan: euskal dantzak, txistua, balletak, ingelesa, Aubixa, euskal jaiak eta abar.

Elgoibarko Izarra zenbait adarretan sailkatua dugu, eta sail bakoitza berari dagokion ekintzan dihardu. Hamabostaldi egiten diren batzarre nagusietan ematen du sail bakoitzak bere lanen berri.

IKASTOLA

E.G.B.ko ikastaro guztiak emateko eskubide eta baimen denak badiu ikastolak. Heziketa-Zientzia Ministeritzaren subentzioa ere jasotzen du. Gaurregun, herriko zenbait gelatan sakabanaturik izanarren, 630 haur ditu. Eman zaizkigun Santa Klara mojetxeko gelei esker, 150 berri hartu ahal izango ditu datorren irailean, ikastaroaren haseran.

Eraikitzen ari diran IKASTETXE BERRIA, 1976garrengo irailean jarriko da martxan. Urte gutxitan asko hazi da Elgoibarko ikastola. Aurerrantzean ere haziz joan behar du, noski. Denbora luzean emango die kabiera ikastetxe berriak, datozen haur berriei.

HAURREN KOPURUA

Hara nola hazi den Elgoibarko ikastola:

1961.	14 haur
1962-63.	33 "
1963-64.	57 "
1964-65.	72 "
1965-66.	105 "
1966-67.	127 "
1967-68.	160 "
1968-69.	210 "
1969-70.	256 "
1970-71.	294 "
1971-72.	387 "
1972-73.	465 "
1973-74.	545 "
1974-75.	630 "

GURASOEN BIZIBIDEA

387 gurasoren haurrak dituzu ikastolan dabilzan 630 neska-mutil hoiak. Hona guraso hoiaren bizibidea:

40: gerente, lizentziatu, lantegi-buru, sendagile eta goi mailako komertziantzia dira.

50: tekniko, lantegi-arduradun, industri maixu dira.

20: komertziantzia soilak.
52: eskulaneke enpleatu.
208: langile kalifikatu.
15: espezialista.
2: baserritar.

GURASOEN JATORRIA

294 Gipuzkoan jaioak dira.

51 Gipuzkoatik kanpora, baina Euskal Herrian.

42 Euskal Herritik kanpoko probintzietatik etorriak dira.

GURASOEN HIZKUNTZA

300 dira euskaraz ulertu eta hitzegiten dutenak.

29 dira euskaraz ulertu bakanrik egiten dutenak.

58 dira euskaraz ez dakitenak.

IRAKASLEGOA DATORREN IKASTARORAKO

4 lizentziatu; 3 filosofia eta Letretan eta 1 gizarte jakintzan. 10 maixu titulatu E.G.B.rako.

Perito merkantil bat.

Pedagogia musikalerako arduradun bat.

Apaiz lizentziatu bat erlijio saile-rako.

9 andereño eskolaurrerako.

IKASTETXE BERRIA

1976garren irailerako amaitua izango da. E.G.B.ko urte guztiak ikastetxe berri honetan emango dira.

13.000 m.² lur ditu denera. 3.070 hartuko ditu ikastetxeak. Beste guttia jolastokietarako izango da: pelotaleku, zelaia, pista eta abarretarako.

960 neska-mutiko hartuko ditu ikastetxe berri honek.

24 gela izango ditu.

Beharreskoa du Elgoibarko ikastolak ikastetxe berri hau. Irakas-kuntza eta heziara taxuz eman nahi baldin badira, lekuak ere itxurazkoa behar du izan. Garbi ikusi du herriak arrazoi hori. Bildu den dirua da ezaugarriarik onena.

Aubixa baserria

Haurren gurasoek	2.501.480
Herritarrek	2.928.725
Kanpoan bizi diren elgoibartarrek	207.000
Lantegiek	3.466.900
DANOBA Tek emandako lurraren balioa	3.300.000
Guztitarra	12.404.105

DIRU BILTZEKO TALDEA

Beste taldeak eta beste ekintzak bezain beharrezkoa du ikastolak diru-biltzeko taldea eta ekintza.

P. M. Urruzuno Ikastetxe berrirako diru-eskea egin berri da. Ate guztiak jo gabe utzi genituen orduan. Halere, oraingoan, beste bide bati heldu diote.

Bazkide berriak ugaltzeari ekin diote. Bi helburu dituzte une honetan:

—Bazkide zaharren kuotak gaurkotu.

—Bazkide berri bana aurkitu bakoitzak.

Lan hau ez da bukatu oraindik. Halere 125 bazkide zaharrek gaurkotu edo gehitu dituzte beren kuotak. Eta 225 bazkide berri sartu dira elkartearen. 1.427 lagunetara iritsi da Ikastola Elkartea gaurregun. Baserik gabe 120 mila pezeta bilduko ditu dirutan urtero.

BESTE ZENBAIT EKINTZA

AUBIXA

Baserri bat da. Umeen udalekua. Hor egon ohi dira ikastolako haurrak udan. Hemendik aurrera, ordea, ez dira udan bakarrik egongo. Beste zenbait alditan ere han bilduko dituzte haurrak. Aste Santuko oporraldian eta aste bukaeretan, adibidez.

EUSKAL DANTZAK

Hau da Elgoibarko Izarraren ekintzarikoa beste bat. Euskal dantzak irakasten zaizkie neska-mutikoei. Zoritzarrez, irakasle eta toki ezaz nahi luketen guztiei ez zaie irakasten. Leku eta irakasle gehiago behar hartzukete honetarako.

Dantzaz gainera txistua, atabala, esku-soinua, ingelesa eta balleta irakasten dira.

EUSKARA

Umeak ikastola bidaltzea ez da aski, ia alferitsu da, gero kalean eta etxean euskararik egiten ez baldin bada.

Arazo larri horri erantzun nahirik Euskara irakasten hasi da Elgoibarko Izarra elkartea.

Gaurregun 40 lagun dira euskara ikasteari emanak. Zerbait da. Halere gutxi delakoan da. Askoz ere serioago heldu behar diola jendeak arazo hori, uste du.

ERRIALDE

